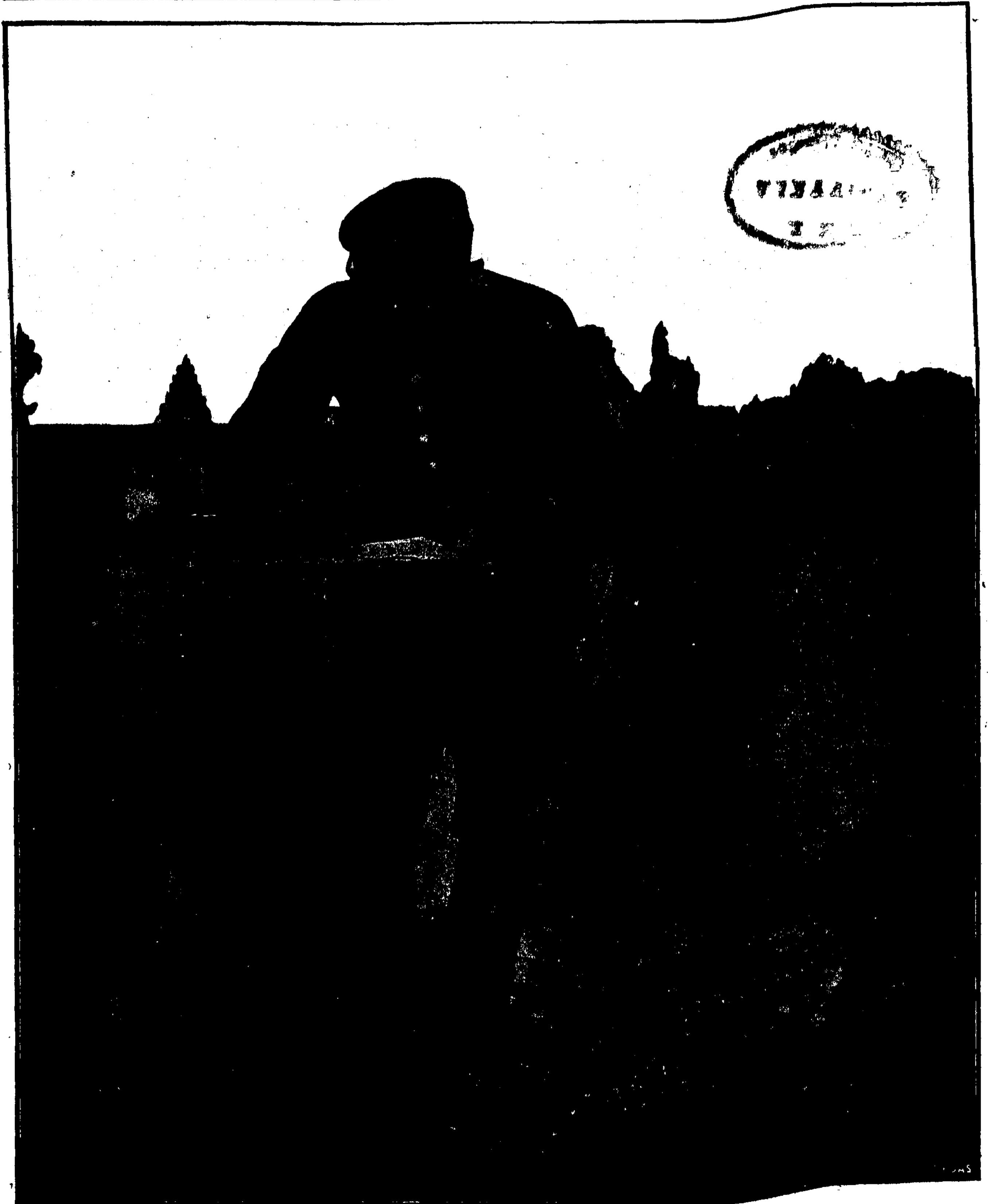

KARYS

Kaina 30 ct.

Nr. 41

Akies nuotrauka lauke

Politikos apžvalga

KAS BUVO PASIEKTA ŽENEVOJE

Viso pasaulio spauda dabar daro paskutinės Tautų Sąjungos (15-tos) pilnatos sesijos (kuri pasibaigė rugsėjo gale) balansą. Laikraščiai nurodo, kad retai kuri sesija buvo tokia gyva ir derlinga, kaip dabartinė. Ji apsvarstė visą eilę svarbių reikalų. Iš tų pažymėtini penki: Sovietų Rusijos priėmimas į Tautų Sąjungą, centralinės Europos sutvarkymo reikalas, taikos garantavimas rytų Europoj, Saro srities ir lenkų iškeltas mažumų garantijų reikalai. Žinoma, ne visur buvo pasiekti galutiniai rezultatai. Galutinai buvo išspręstas Sovietų Rusijos priėmimas į sąjungą ir dabar jau Sovietų Rusija yra Tautų Sąjungos ir jos tarybos narys. Vidurinės Europos reikalams sutvarkyti pasiektas didelis laimėjimas, t. y. Italijos, Prancūzijos ir Anglijos susitarimas Austrijos nepriklausomybei patikrinti. Tas susitarimas buvo iškilmingai pareiškimas Ženevoje. Rytų Europos saugumo reikalas galutinai neišspręstas dėl neigiamos lenkų pozicijos, bet dabar būsena aiški ir manoma, kad artimoje ateityje bus išspręstas be Lenkijos. Saro reikalų buvo išklaudyta prancūzų pozicija ir dabar būsena prieš plebiscitą aiški. Paskutinių tų penkių svarbesnių reikalų — mažumų buvo iškeltas lenkų visiškai netikėtai. Lenkai norėjo atsisakyti nuo uždėtų jiems mažumų garantijų, kurios numatytos Versalės sutartyje, nurodydami, kad kitos didelės valstybės (kurias lenkai paskiausiai stengiasi pamėgdžioti) tokių garantijų neturi. Tačiau iš visų pusių buvo lenkams atsakyta, kad tuo lenkai laužo Versalės sutartį (nes sutartis su lenkais mažumų reikalų tampa surišta su Versalės taikos sutartimi) ir kad lenkų valstybė buvo sukurta kitų valstybių pagalba ir todėl buvo tada teisėta ir reikalinga uždėti garantiją dėl mažumų, kurių Lenkijoje yra nemažas skaičius. Lenkai atsiėmė, pagaliau, šį pareiškimą, Tuo būdu T. Sąjungos sesija apsiėjo be lauktos krizės ir išsiskirstė su pasiryžimu palaikyti Europoje ramumą ir taiką.

LENKAI EINA IŠVIEN SU VOKIETIJA IR VENGRIJA

Kaip žinoma, šiomis dienomis vokiečių atstovas Vienoje, buvęs vicekancleris von Papanas, viešėjo Vengrijos sostinėje Budapešte ir slaptai tarėsi su Vengrijos ministru pirmininku Goembesu. Prancūzų spauda kategoriškai rašo, kad šio pasitarimo tikslas įtraukti Vokietiją į vengrų lenkų santykius ir sudaryti tų trijų valstybių sąjungą. Tos trys valstybės turi bendrą tikslą — sulaužyti Versalės sutartį ir ją reviduoti. Tuo būdu Lenkija ir Vengrija, kur įdėti milžiniški prancūzų kapitalai ir kurios buvo prancūzų įtakoje, dabar artinasi prie Vokietijos. Prancūzų spauda nurodo, kad vis dėlto šių trijų valstybių jėga dar bus per silpna įvykdyti Versalės sutarties reviziją, todėl jos stengiasi gauti italų vyriausybės galvos Mussolini sutikimą. Tačiau Mussolini nesiskubina savo sutikimą pareikšti, nes Italija taip pat priešinasi vokiečių įtakos sustiprinimui buv. austrų — vengrų imperijos teritorijoje.

ŽUVO PRANCŪZŲ UŽSIENIŲ REIKALŲ MINISTERIS IR JUGOSLAVIJOS KARALIUS

Spalio 9 d. Jugoslavijos karalius Aleksandras I atvyko į Prancūziją, kur jį Marselio uoste sutiko prancūzų užsienių reikalų ministeris Barthou. Bevažiuojant jiems į miestą, prieš karalių buvo surengtas pasikėšinimas, per kurį buvo sužeisti karalius ir ministeris Barthou. Nuo žaizdų abu tą patį dieną mirė.

LENKIJA APGAVO SAVO SAJUNGININKE PRANCŪZIJA

Prancūzų spauda dabar jau pradeda sakyti lenkams tiesiai akis dėl jų paskiausios politikos. Prancūzų laikraščiai nurodo, kad lenkai klastingai pasielgė. Prancūzai jais pasitikėjo, kaip politiniu draugu, o pasirodė, kad jie susitarė su vokiečiais už Prancūzijos pečių. Toliau prancūzų laikraščiai nurodo, kad Barthou (prancūzų užsienių reikalų ministeris) lengvai galėjo susitarti su Hitleriu už lenkų pečių, bet to nepadarė. Tokia politika, anot prancūzų spaudos, lenkai veda savo valstybę į pražūtį, nes toks lenkų pasielgimas privers prancūzus imtis atitinkamų žygių.

KAIP ŽIŪRI ESTAI Į BALTIJOS SANTARVĘ

Buvusiame šiomis dienomis parlamento posėdyje estų užsienių reikalų ministeris Seljama per politinį pranešimą palietė, tarp kitko, ir Baltijos santarvės reikalą. Jis pareiškė, kad šioji santarvė yra pradžia naujai epochai (laikotarpiui) trijų Baltijos valstybių gyvenime. Toks bendravimas turėjo būti nuo pat pradžios ir dabar tik atitaisyta toji klaida. Dabar visos trys Baltijos valstybės, anot Seljamos, galės būti ramios dėl savo nepriklausomybės. Be to, Seljama pareiškė, kad visos trys santarvės dalyvavęs yra Tautų Sąjungos ištikimos bendradarbės ir dėlto turi eiti išvien visais Ženevoje sprendžiamais reikalais. Sudarius Pabaltijo santarvę, T. Sąjungoje daugiau skaitysis su Lietuva, Latvija ir Estija, kurios, nors lig šiol nebuvo atstovaujamos T. Sąjungos Taryboje, bet ateityje, galimas dalykas, joms bus suteikta nenuolatinių vietų T. S. Taryboje.

VOKIETIJOS POLITINĖ BŪSENA PO TAUTŲ SAJUNGOS SESIJOS PASUNKĖJO

Užsienio spauda dabar plačiai rašo apie Vokietijos politinę būseną po paskutiniosios Tautų Sąjungos sesijos. Visą spaudą tvirtina, kad Sovietų Rusijos įstojimas į Tautų Sąjungą, kuris įvyko per šią sesiją, yra Vokietijai didelis smūgis. Mat, anksčiau Vokietija su visa eile kitų valstybių stengėsi izoliuoti Sovietų Rusiją, kas iš dalies pavyko. Dabar jos pasikeitė vaidmeniu. Sovietų Rusija su visa eile kitų valstybių, dalyvaujančių Tautų Sąjungoje, izoliuoja Vokietiją. Be to, Anglija, Prancūzija ir Italija yra susitariusios dėl Austrijos. Žinoma, kad jeigu tos trys galingos valstybės veiks iš vien, tai vokiečiai turės amžinai palaidoti Austrijos prijungimo svajonę. Tuo tarpu Hitleris tik dėlto atsisakė nuo Danzigo koridoriaus atvadavimo per 10 metų, kad per tą laiką sukongcentruotų visas politines jėgas savo pozicijoms vidurinėje Europoje sustiprinti ir pirmoje eilėje prijungti Austriją. Tuo būdu vokiečiai jau dabar supranta, kokia didelė klaida jie yra padarę išstodami iš Tautų Sąjungos, bet jau per vėlu.

ESTŲ VIDAUS REIKALAI

Šiomis dienomis estų vyriausybė sustabdė parlamentą, palikdama sau teisę spresti jo tolimesnį likimą. Vidaus reikalų ministeris pareiškė spaudos atstovams, kad vyriausybė tai padarė, nes įsitikino, kad su parlamentu bendradarbiauti negalima. Per paskutinį parlamento posėdį, anot vidaus reikalų ministerio, prasidėjo neleistinos diskusijos kaip senais laikais ir daugiau kaip pusė visų atstovų neparodė jokios valios dirbti valstybinį darbą. Dabar valstybei vairuoja valstybės galva ir vyriausias karo vadas.

VOKIEČIAI PINIGAIS REMIA PRIEŠVALSTYBINĮ VEIKIMĄ KLAIPĖDOS KRAŠTE

Šiomis dienomis paaiškėjo, kad vokiečiai, kurie kursto Klaipėdos krašte ir provokuoja gyventojus, gauna paramos iš Vokietijos. Buvo net sulaukyta didelė pinigų suma, kurių „Kulturbundas“ (vokiška organizacija) gavo iš Vokietijos. Šio „kulturbundo“ tikslas vokiečinti Klaipėdos krašto gyventojus. Taigi, jis veikė gautais iš užsienio pinigais. O vokiečiai vis skundžiasi, kad juos spaudžia Klaipėdos krašte.

KAIP VOKIEČIAI SKLEIDŽIA ŽINIAS APIE LIETUVĄ

Vokiečių telegramų agentūra šiomis dienomis buvo pranešusi, kad santarvės valstybės (kurios pasirašė Klaipėdos konvenciją su Lietuva) protestuos prieš Lietuvos vyriausybės žygius Klaipėdos krašte. Tai buvo, žinoma, netiesa. Dabar vokiečių telegramų agentūra praneša, kad ji tą žinią gavusi iš laikraščių Berlyne ir Karaliaučiuje. Šios melagingos žinios tikslas visiems aiškus. Norėta kompromituoti Lietuvą, tačiau tai nepavyko. Žinia pasirodė neteisinga ir pati vokiečių telegramų agentūra turėjo ją atšaukti.

DĖL BALTIJOS VALSTYBIŲ EKONOMINIO BENDRAVIMO

Šiomis dienomis Latvijos radio praneša dėl ekonominės būsenos. Tarp kitko buvo nurodyta, kad būtina reikalą išplėsti rinkas į Lietuvą ir Estiją. Tai pasiekti galima sudarant bendrą rinką visose trijose Baltijos valstybėse. Taigi, po politinio bendradarbiavimo turi prasidėti glaudus ekonominis bendradarbiavimas.

Leidžia Vyr. Štabo Sp. ir Švt. Skyrius

Redaktorius mjr. Balčiūnas.

SKELBIMŲ KAINA pagal susitarimą. Adresas: Kaunas, Nepriklausomybės aikštė, „Karys“. Telef.: per Vyr. Štabą 56 nr
KAINA: visiems metams 8 lt., 6 mėn. 4 lt., 3 mėn. 2 lt., 1 mėn. 1 lt. Užsieny, be Vokietijos, Latvijos ir Estijos, dvigubai

Ko išmokome kariuomenėj

Perskaičius „Kario“ 38 nr. įdėtą J. Noreikos straipsnį „Teisė ar pareiga“, kilo mintis nušviesti seniai rūpimą klausimą, būtent: ką mes išmokstame kariuomenėj.

Kasmet pavasarį ir rudenį senutės motinos išlydi savo suaugusius sūnus į karišką šeimą, kasmet taip pat ne viena šeima sutinka grįžusius, baigusius nustatytą būtinąją karo tarnybą. Tačiau reta motina ar tėvas gerai supranta išvykstančiojo sūnaus, tėvynės uždėtą didžiąją pareigą ir ne kiekvienas atsargos karys tinkamai gali nušviesti kariuomenėje įgytų žinių svarbą ir būtinumą. Tik pats gyvenimas, laikui slenkant, parodo, kiek daug jaunam žmogui yra davusi kariuomenė. Be kariuomenės tikslo parengti gerus kariautojus, tvirtus ir drausmingus tėvynės gynėjus, aš šiame straipsnyje pasiryžau įrodyti kariuomenėj įgyto mokslo būtinumą kasdieniniam atsargos kario gyvenime. Pats neseniai buvau karys, todėl esu įsitikinęs, kad, kalbėdamas apie kai kuriuos, paviršutiniškai žiūrint, atrodančius menkos vertės faktus, ne daug tesuklysiu.

Kiek daug kariuomenėje pasitaiko tokių, kurie per naujų apmokymą į viršininkų pastabas: jaunas kareivi Taugėla ar Liubartai, „statyk tvirtiau koją, pakelk aukščiau smakrą“, arba: „kodėl vaikštai susiraukęs“, „padaryk linksmesnę išvaizdą“ — žiūri su pajuoka, kaip į bereikalingą žmonių automatinimą. Aš pradžioje irgi maniau, kad visi tie žodžiai ir smulktės pastabos tėra tik tuščia butaforija, tačiau

dabar supratau, kad toks mano galvojimas buvo visiškai nepagrįstas ir klaidingas.

Daugumas gyvenime esame pripratę vaikščioti ne tvirtai statydami kojas, ne aukštai iškėlę galvas, ne su šypsančia siela ir veidais, bet stumdydami šliaužiojame iš kampo į kampą, paniurę, surūgusiais veidais. Dabartinis gyvenimas tokių paniurėlių ir slunkių nemėgsta. Greitai išmeta tokius į vargą ir skurdą, lyg išspaustus citrinus. Gyvenimui reikalingi patvarūs, energingi, tvirtai statą kojas žmonės.

Taigi, kary, jei kada nors tau teks iš viršininko lūpų išgirsti aukščiau paminėtas smulkutes pastabas, nesijuok ir nesityčiok, bet visomis jėgomis stenkis išdildyti tas ydas. Kaip, pagaliau, atrodytų karys nepajėgią tvirtai statyti kojas, pakelti smakrą, nusikratyti surūgusios išvaizdos?! Tai būtų ne karys, bet kažkokia uniformuota sutizusi būtybė. Kariuomenė mane išmokė vaikščioti tvirtai statant koją, aukštai iškėlus galvą, šypsanča širdimi ir veidu, todėl ir gyvenimo keliu žengiu ne kaip gamtos nuskriaustas elgeta, bet kaip tvirtai parengtas gyvenimui tautos ir kultūros darbininkas. Ir tu, kary, išmok tų trijų dalykų. Jei tai padarysi, tai, išėjus atsargon ir pradėjus savarankų darbą, gyvenimas taps ne sunki kova, bet gražus ir malonus žaismas. Tų dorybių išmokti tu gali, nes kariuomenė yra gyvenimo mokykla. Kiekvienas atsargos karys tai patvirtins.

Ginkluotų krašto jėgų Viršininkas — Respublikos Prezidentas Antanas Smetona, kalbėdamas apie

Atsarginiai lygiuojasi ne blogiau kaip tikrosios tarnybos kareiviai

Pajaujo foto

geras ir blogas mokyklas, pasakė: „Gera mokykla yra ta, kuri išleidžia jai tėvų patikėtus vaikus geresnius, kaip kad jie esti ligi jon ateidami. Geri moksleiviai draugiškai gyvena su savo bendrais, nepamiršta nei savo tėvų, nei savo brolių, ir seserų, nei giminių, nei to gimtojo kaimo, kur pirmučiausia esti išvydę pasaulį. Tai išauklėti jaunuoliai ir jaunuolės taip myli savuosius, mylės savo tėvynę ir savo tautą ir jos neapleis pavojingą valandą“.

Tos mūsų Vado mintys visai galima pritaikyti ir gyvenimo mokyklai — kariuomenei. Ji taip pat kasmet išleidžia į gyvenimą antrosios motinos — tėvynės jai patikėtus savo vaikus. Išleidžia ne tokius, daug geresnius, kaip kad jie buvo ligi jon ateidami.

Žiūrėk, ne vienas į kariuomenę ateina gyvenimo ir ištvirkusių draugų sugadintas, kitas fiziškai silpnas, trečias dvasiškai sumenkėjęs, be iniciatyvos, suglebę, nustojęs energijos, o pabuvęs kariškoj šeimoj greitai virsta visiškai kitokiu žmogumi. Drausmė, bendras darbas, sportas, protinis lavinimas ir kt. suriša visus į vieną bendrą šeimą, siekiančią ir vykdančią tuos pačius tikslus ir sumanymus. Kasdieniniame darbe ir susiklausyme greitai atprantame nuo tinginavimo ir kitų ydų, tapdami darbo ir pareigos mylėtojais. Sustatyk kaime du jaunuoliu: tarnavusį ir netarnavusį kariuomenėj — iš pirmo žvilgsnio tu atskirsi vieną nuo antrojo. Ir išvaizda, ir kalba, ir elgesys visiškai skirsis.

Kiekviename darbe aiškiai matysime, kad tame žmoguje yra iškiepyta jėga, energija ir patvarumas. Visa tai yra dorybės, kurių mes išsigijome kariuomenėj. Taigi, kai kurių klaidingas galvojimas, kad kariuomenėj sunku, per daug suvargina žmogų, yra biaurus melas ir nedovanotinas žeminimas tos auklėjimo įstaigos, kuri kasmet tautai duoda užgrūdytų ir tvirtų darbininkų.

Taupumo, susiklausymo, drausmės, pareigų supratimo, tėvynės meilės, darbštumo ir net blaivumo išmokstame taip pat kariuomenėj. Tiesa, pusantrų metų trumpas laikas, tačiau ir per tą trumpą laiką, kas nori, sugeba daug ko išmokti. Tik, žinoma, nereikia tinginiauti, į viską žiūrėti pro pirštus, bet dirbti su atsidėjimu ir energija. Svarbiausia: kariuomenėj įgytas žinias ir dorybes nepūdykime savyje, bet, kiek leidžia jėgos ir aplinkybės, stenkimės paskleisti platesnėje aplinkumoje, namiškių, draugų tarpe, o geriausia tam darbui dirva yra šaulių eilės.

Kariuomenė tautai davė istorinių vyrų: Eimučių, Lukšių, Juozapavičių ir kt. — Būkime jų įpėdiniais ir visur, visada, kur tik leis sąlygos ir aplinkybės, stenkimės parodyti, kad mes esame gyvenimo mokyklos — kariuomenės parengti kultūros darbininkai.

Kaip visa tai pasiekti ir apie čia paminėtas, bet plačiau nepaaiškintas kariuomenėj įgytas dorybes — pakalbėsime kitą kartą.

VI. Šalna

Po trijų savaičių pakartojimo

Jeį penkeri metai, kai mes atsisveikinome su karišku gyvenimu ir pradėjome kiekvienas savaip gyventi. Nors mes ir buvom atsisveikinę su karišku gyvenimu, bet dvasioje palikom amžini lietuvių tautos kariai. Gyvenant atsargoje, išgirdus karių žygį ar karišką dainelę, pergyveni vaizduotėje ne paprastą, bet karišką gyvenimą.

Praėjo penkeri civiliško gyvenimo metai ir vėl gavom šaukimo lapelius vykti kariškam mokslui pakartoti. Užvirė atsarginiuose naujas ryžtumas, naujomis jėgomis persipildė jų dvasia, tartum dešimt metų atjaunėję suvažiuoja į savo (pagal specialybes) dalis.

Prasideda naujas kariškas gyvenimas. Visi su džiaugsmu ir atsidėję seka jiems kartojamus ir naujai aiškinamus dalykus iš karo mokslo srities, vykdo jiems pavestus uždavinius, kad net matyti šypsantis džiaugsmas tų viršininkų, kuriems atsarginiai pavesti. Dar negaliu praleisti nepastebėjęs tų atsarginių, kurie, būdami atsargoje, priklausė L. Š. S-gai. Šie yra dar lankstesni, drausmingesni ir greičiau prisitaiko kariškam mokslui. Iš šito matyti, kad L. Š. S-ga taip pat daug padeda krašto gynimo reikalams.

Jau prabėgo tos trys savaitės pakartojimo ir vėl visi išvažinėjam po Lietuvos žemelę, praturtėję naujomis šių dienų kariškomis žiniomis.

Kovojo mūsų sentėviai ilgus šimtmečius su daug galingesniais priešais ir nepabūgo jų. Nepabūgs lietuvių tautos sūnūs ir šandie, nors kažin koks slibinas bandytų kelti galvą prieš Lietuvą. Lietuvių tautos nepriklausomybė brangiai kainuoja, tad branginkim ją ir ginkim iki paskutinio kraujo lašo.

Ats. vyr. pusk. Vincas Januška

Kariai ir nusikaltimai

Nors kaip tobula būtų valstybė ir jos valdymo forma, bet joje vis atsiras tokių gaivalų, kurie stengsis tą ramų organizmą griauti.

Taip yra ir su kariuomene. Kariuomenė yra pavyzdgingiausia ir tvirčiausia valstybėje organizacija, kurioj vadovavimo ir tvarkos pagrindai yra drausmė.

Stebėdami „Kary“ teismų kroniką, pastebime, kad ir tame drausmingame organizme vis dėlto atsiranda vienas kitas, kurie įvykdo mažesnę ar didesnę nusikaltimą. Vienur, žiūrėk, koks apakėlis bando pasisavinti bent kokį valdišką daiktą, antras, pamiršdamas drausmę ir to milžiniško organizmo tvarką, be viršininkų žinios kur išvyksta, dar kitur atsiranda karys, kuris, pamiršęs savo vėliavai šventą priesaiką, nesuvaldo palaido liežuvio. Tokie gaivalai gyvena ne atskirai, bet visuomet daugelio karių tarpe. Taigi patys kariai, kaip pridera kiekvienam budriam ir pavyzdingam tėvynės sargui, turi būti akylūs ir budrūs. Vienas kitą savo šeimoj turi pažinti ir būti kits kitam draugu, mokytoju, sargu. Juk negali būti kiekvienam kariui paskirtas atskiras viršininkas.

Jeigu yra kokie padykėliai ar net ilgapirščiai draugai, tai reikia jie draugiškai sudrausti draugų tarpe, nereikia iš jų nenaudingai juoktis. Tuo labiau reikia neapleisti tokių draugų, kurie dažnai vengia draugystės ir savo bloga valia pamiršta savo vėliavai, o drauge ir tėvynei priesaiką. Patys būdami budrūs ir draugiški, apsaugosim draugus nuo nusikaltimų.

J. Girėnis

Kova dėl Vilniaus

1. Istorinė apžvalga

Lietuvos valstybės įkūrėju laikomas didysis kunigaikštis, o vėliau karalius, Mindaugas, savo giminaičių nužudytas 1263 m. Mindaugas todėl laikomas Lietuvos valstybės įkūrėju, kad jis pirmas siekė sujungti savo vieno valdžioj visas Lietuvos sritis, kurias valdė atskiri smulkūs kunigaikščiai. Mindaugas tikslu pasiekė, Lietuvą sujungė, nugalėdamas smulkesnius kunigaikščius, bet šie tuo nebuvo patenkinti ir susitarę Mindaugą nužudė. Mindaugo sostinė buvo Naugardėly, dabartiniam lenkų rusų pasieny, toli į rytus už Vilniaus.

Iš istorijos nežinom nei Mindaugo tėvo vardo, nei iš kurios giminės jis buvo kilęs. Po Mindaugo mirties kelias dešimtis metų Lietuvoj siautė vidaus suirutė, nes atskirų sričių kunigaikščiai varžėsi dėl Mindaugo sosto, kaip visos Lietuvos valdovo. Pagaliau, XIII a. pabaigoj didžiojo kunigaikščio sostas teko vienai žemaičių kunigaikščių giminei. Pirmas žymiausias tos giminės valdovas buvo Gediminas. Jis, viešpatavęs 1316—1341 m., padėjo stiprius Lietuvos valstybės pagrindus ir labai išplėtė Lietuvos sienas į rytus, prijungdamas daug gudų ir rusų žemių. Gediminas, pasak padavimo, įkūrė Vilniaus miestą maždaug 1320 ar 1323 m. Ir prieš Gediminą Vilnius buvo žymi gyvenama vieta, garsi pagoniška šventovė. Virtęs sostine, Vilnius greit pralenkė kitus Lietuvos miestus, nes virto svarbiausiu didelės valstybės politiniu ir kultūriniu centru. Tad Vilniaus pradžia yra grynų gryniausia lietuviška ir niekas kitas neturi teisės jo savintis.

2. Nuo Vytauto lig pasaulinio karo

Gedimino sūnaus Algirdo sūnus Jogaila, veddamas lenkų karalaitę Jadvygą, sudarė 1385 m. Krevos pily uniją su Lenkija ta prasme, kad Lietuva ir Lenkija turės bendrą valdovą. Unija pasirodė Lietuvai žalinga, nes atidarė duris lenkų įtakai Lietuvoj. Lig unijos Lietuvos ir Lenkijos valdymosi formos buvo viena antrai griežtai priešingos. Lietuva buvo centralizuota, vieno didžiojo kunigaikščio valdoma, be bajorų kišimosi. O Lenkiją valdė kaip tik bajorai, prisidengdami renkamo karaliaus vardu. Po unijos, Lietuvos bajorai, lenkų bajorų pavyzdžio pavilioti, panorėjo sau tokių pat teisių. Tuo būdu ir Lietuvoj įsigalėjo bajorų įtaka, varžanti didžiojo kunigaikščio valdžią. Bajorų įsigalėjimas, virtęs vėliau neribotu savavaliavimu, pagaliau, pražudė valstybę.

Prieš Jogailos uniją pakėlė kovą Vytautas, kurs aiškiai suprato unijos pavojingumą. Jam pavyko atstatyti Lietuvos savarankiškumą. Bet, nelaimėi, Vytautas mirė (1430 m.) pirmiau, negu Jogaila, ir, be to, nepalikdamas sūnų įpėdinių. O po Vytauto neatsirado tokio pat gabaus politiko. Daugiau kaip du šimtmečius Lietuva ir Lenkija rinko bendrus karalius iš Jogailos giminės. 1569 m. Liubline buvo atnaujinta unija, iš kurios pasinaudojo vėl tik lenkai, nes daug Lietuvos žemių rytuose buvo tiesiog priskirta prie Lenkijos. Tačiau ir po Liublino unijos Lietuva vis tebesilaikė atskirai nuo Lenkijos, saugodama savo valstybinį savarankiškumą. Bet bajorų savavaliavimas,

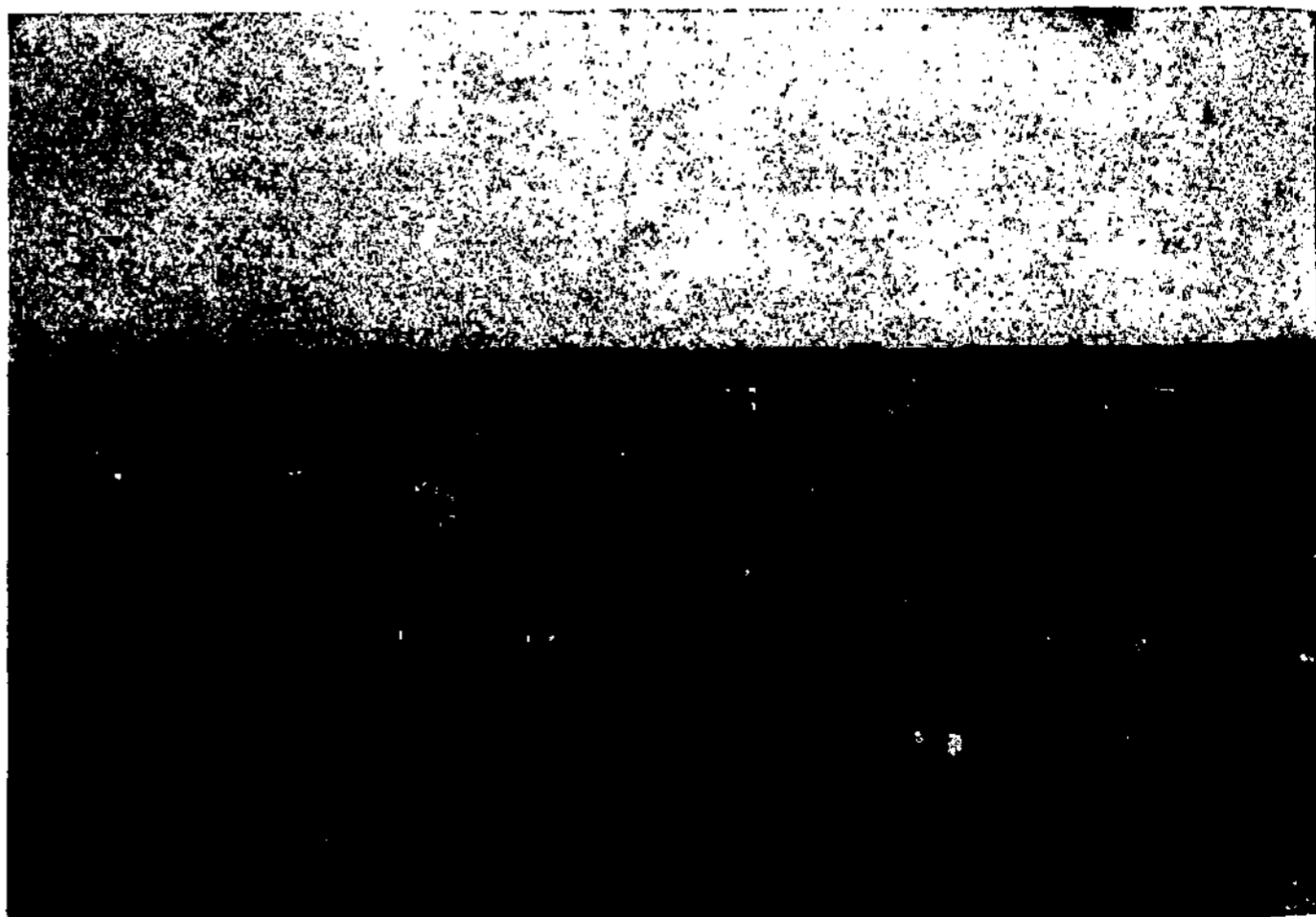
laikui bėgant, pasiekė tokio laipsnio, kad lygiai po 200 metų, 1795 m., jungtinė Lietuvos Lenkijos valstybė nustojo gyvuoti. Ją pasidalino trys galingi kaimynai — Rusija, Vokietija ir Austrija.

Didžioji dalis teko Rusijai. Kadangi lietuviškoji bajorija buvo sulenkėjusi ir traukė į lenkus, tai tauta paliko be vadų ir ėmė merdėti. Didelį smūgį sudavė ir besitęsęs 40 metų (1864—1904 m.) lietuviškas spaudos uždraudimas, kurs mums sukliudė šviestis, tuo tarpu kai mūsų kaimynai nebuvo varžomi. Tik 10 metų (1904—1914 m. m.) prieš pasaulinį karą mes galėjom laisviau dirbti ir kitus vyti. Prieš karą, kaip ir senovėj, lietuvių kultūrinio ir politinio gyvenimo centras irgi susidarė Vilniuj. Didysis Vilniaus Seimas, paskelbęs viešai pirmąją lietuvių politinę programą, reikalaujant iš rusų autonomijos, buvo susirinkęs taip pat Vilniuj 1905 m.

3. Santykiai su lenkais per didįjį karą

Pasaulinis karas prasidėjo 1914 m. rugpiūčio pirmomis dienomis. Atsižvelgiant į dalyvaujančių kare valstybių gausingumą, buvo aišku, kad po karo turės įvykt didelių atmainų. Pirmomis karo dienomis rusų vyriausias kariuomenės vadas Nikolaj Nikolajevič kreipėsi į lenkus su atsišaukimu, žadėdamas Lenkijai autonomiją. Lietuva buvo nutylėta. Tas atsišaukimas smarkiai pakėlė lenkų ūpą. Visose kariaujančiose valstybėse, tiek Rusijoje ir Prancūzijoje, tiek Vokietijoje ir Austrijoje, buvo daug stambių lenkų didikų, turinčių glaudžių ryšių su tų valstybių vyriausybėmis. Jiems buvo bėpigu agituoti ir aiškinti Lenkijos siekimus, nes jiems buvo visur atidaros durys. Todėl apie Lenkiją karo metu buvo plačiai kalbama, tuo tarpu kai apie Lietuvą maža kas buvo žinoma, nes lietuviai neturėjo žmonių, galinčių juos užtarti.

1915 m. rudenį Lietuvą ir Lenkiją okupavo vokiečiai, 1916 m. lapkričio 5 d. Vokietija ir Austrija paskelbė atstatančios nepriklausomą Lenkijos valstybę. O pro Lietuvą vėl buvo praeita tylomis, nes vokiečiai norėjo Lietuvą tiesiog prijungti prie Vokietijos. Lenkijos laisvės paskelbimas sužadino lenkuose viltį

Vilniaus vaizdelis Žaliojo tilto link

atgailinti seniai mirusią uniją. Lenkai kreipėsi į vokiečių vyriausybę, reikalaudami prijungti Lietuvą prie Lenkijos. Šis lenkų žygis sukėlė nepaprastai smarkų lietuvių pasipiktinimą ir pasipriešinimą. Lietuvių komitetas nukentėjusiems dėl karo šelpti Vilniuj, kurio pirmininku buvo dabartinis Respublikos Prezidentas Antanas Smetona, ėmėsi griežtų žygių, aiškinant vokiečiams, kas yra iš tikrųjų Lietuva ir ko siekia lenkai. Su dideliais vargais buvo iškovotas iš vokiečių okupacinės valdžios sutikimas išrinkti Lietuvos Tarybą, kaip aukščiausią organą lietuvių reikalams ginti. Tarybos pirmininku buvo irgi Antanas Smetona. Po atkaklių, ilgų ir sunkių derybų su vokiečiais, kurios iš pradžių buvo bevaisės, Lietuvos Taryba savarankiškai paskelbė Vilniuj 1918 m. vasario 16 d. Lietuvos nepriklausomybę. Pastatyta prieš įvykusį faktą, Vokietija 1918 m. kovo 23 d. pripažino iš savo pusės Lietuvą de jure, kaip nepriklausomą valstybę. Tai buvo milžiniškas laimėjimas, pasiektas negausingo lietuvių veikėjų būrelio, nepaisant tiesiog neapsakomų kliūčių: reikėjo tartis su okupantais vokiečiais ir kartu gintis nuo lenkų, kurie, kiek įmanydami, lietuviams kliudė ir kenkė. Nepriklausomybės paskelbimas panaikino lenkų viltis, kad Lietuvą šiokiu ar tokiu būdu pavyks prijungti prie Lenkijos. Tačiau lenkai vis dėlto nuo savo tikslo neatsisakė. Kadangi lietuviai nenorėjo dėtis su Lenkija geruoju, tai lenkai sumanė priversti pajėga. Iš čia ir prasidėjo kova dėl Vilniaus.

4. Kaip lenkai pirmą kartą paėmė Vilnių

1918 m. lapkričio 9 d. Vokietijoje kilo revoliucija. Kaizeris atsistatydino ir buvo paskelbta respublika. Lapkričio 11 d. Vokietija pasirašė karo paliaubas, pripažindama save nugalėta. Vokiečių kariuomenė, stovėjusioj Lietuvoj ir Lenkijoje, kilo suirutė, kurią dar labiau didino bolševikiška agitacija. Kaip žinoma, 1918 m. lapkričio 11 d. susidarė Vilniuj ir pirmoji Lietuvos vyriausybė. Tačiau laikas buvo labai sunkus. Lietuva parengtos kariuomenės neturėjo, tuo tarpu kai priešų buvo pilna iš visų pusių: subolševikėję vokiečiai plėšė kraštą, iš rytų veržėsi bolševikai, iš pietų tykojo lenkai. O kariuomenę organizuoti trukdė vokiečiai. 1918 m. gruodžio pabaigoj Lietuvos vyriausybė buvo priversta iš Vilniaus pasitraukti į Kauną. Vilnius teko bolševikams.

Atsikėlusį į Kauną, vyriausybė tuoj griebėsi organizuoti kariuomenę. Ėmė plaukti būriai savanorių ir kariuomenės skaičius kasdien smarkiai didėjo. Besiveržiantieji bolševikai buvo sulaukyti ir pradėti vyti atgal. Buvo rengiamasi 1919 m. pavasarį žygiuoti į Vilnių. Bet čia lietuviams užbėgo už akių lenkai, paimdami Vilnių 1919 m. balandžio 19 d.

5. Demarkacijos linijos

Įsigalėjus Rusijoje bolševizmui ir įvykus revoliucijai Vokietijoje, vakarų Europos valstybės ėmė bijoti, kad bolševizmas nepersimestų į Vokietiją. Šią progą gudriai išnaudojo Lenkija, vaidindama vakarų Europos gynėją nuo bolševizmo vaidmenį. Daugiausia bolševizmo pavojum buvo susirūpinusi Prancūzija, kuri todėl ėmė visu kuo Lenkiją remti. Kadangi Prancūzija maža žinojo apie Lietuvą, tai tikėjo lenkų kalboms ir nesipriešino niekam, ką tik lenkai darė.

Susirėmimams tarp lietuvių ir lenkų išvengti prancūzai buvo nustatę kelias demarkacijos linijas, kaip an-tai, 1919 m. birželio 18 d., 1919 m. liepos 27 d., bet jų lenkai nesilaikė ir laužė, prancūzams neprotestuojant. Mat, Lietuva tad dar nebuvo vakarų Europos valstybių pripažinta de jure ir nebuvo priimta į Tautų Sąjungą. Todėl tiek militariniu atžvilgiu, tiek politiniu Lietuvos būseną buvo nepalyginamai silpnesnė už Lenkijos, kuo lenkai visą laiką ir naudojosi.

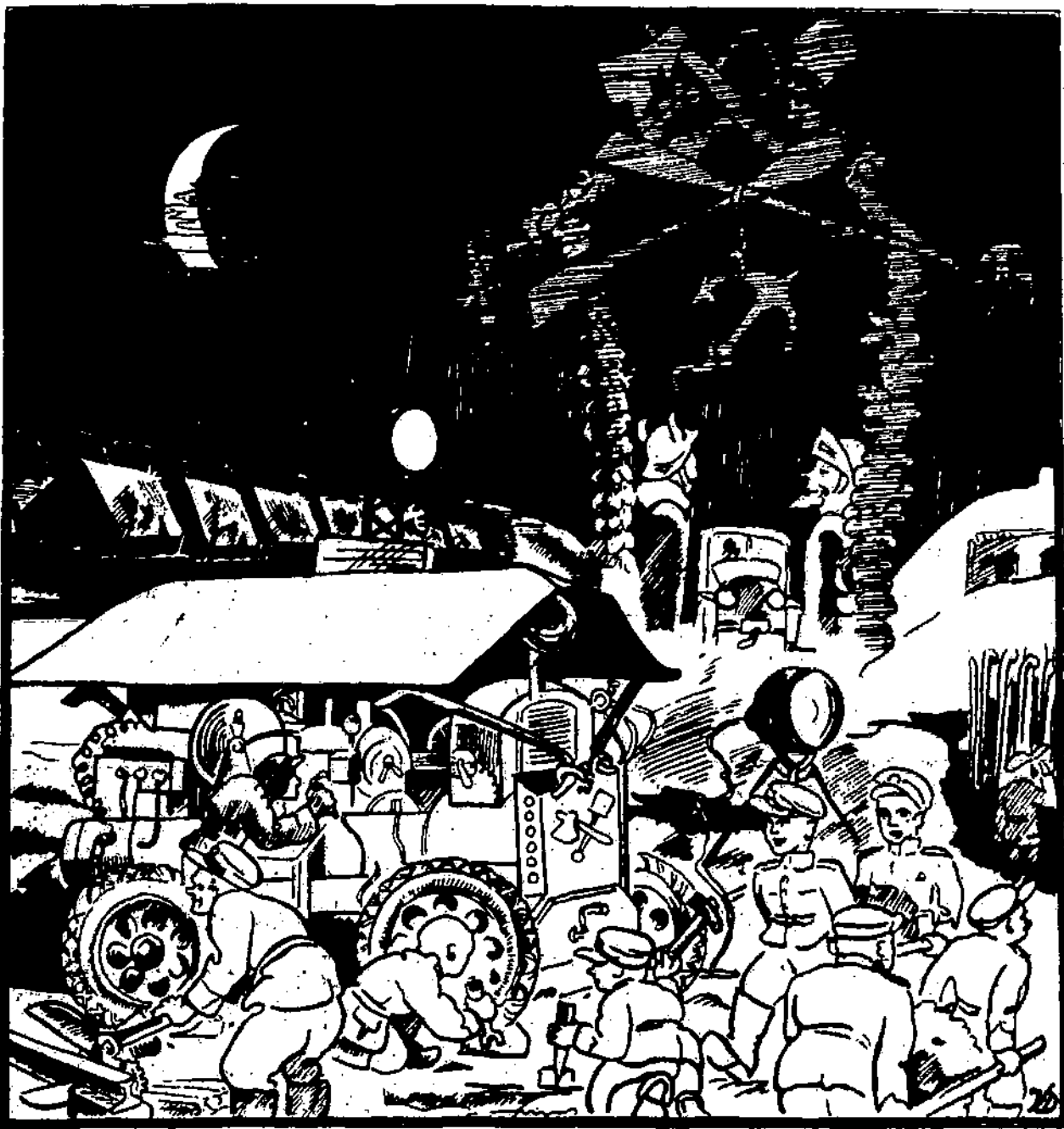
6. Suvalkų sutarties sulaužymas ir Vilniaus pagrobimas

1920 m. pavasarį Lenkija pradėjo karą su Sovietų Rusija, norėdama užkariauti Ukrainą ir Gudiją. Jam pavykus, Lietuvą paimti atrodė visai lengvas dalykas. Bet karas susidėjo kitaip, negu lenkai manė. Po pradžios pasisekimo, lenkai buvo priversti trauktis visu frontu atgal, bolševikų įkandin vejami. Lietuva į tą karą nesikišo, laikėsi neitrališkai ir sudarė tuo laiku taikos sutartį su Sovietų Rusija Maskvoje 1920 m. liepos 12 d. Pagal tą sutartį, Vilnius ir Gardinas buvo pripažinti Lietuvai. Bolševikų spaudžiami, lenkai turėjo trauktis iš Vilniaus. Turėdami taikos sutartį su bolševikais, lietuviai norėjo Vilnių paimti ir jį apsaugoti nuo raudonarmiečių okupacijos. Bet lenkai, bevelio Vilnių perleisti bolševikams, negu lietuviams, ir su ginklais pastojo kelią bežygiuojančiai lietuvių kariuomenei netoli Lentvaravo miestelio. Įvyko kova, lenkai buvo nugalėti ir nuginkluoti. Bet lietuviai, 1920 m. liepos 15 d. įėję į Vilnių, mieste susitiko su bolševikais. Tik po ilgų derybų, pralaimėję ties Varšuva, bolševikai pasitraukė iš Vilniaus, visiškai atiduodami jį rugpiūčio 26 d. lietuviams. Tą dieną lietuvių kariuomenės pulkai įėjo į tikrąją Lietuvos sostinę. Iki tol (nuo VII. 15) Vilniuj buvo tik lietuvių komendantūra.

Lenkai, vydami besitraukiančius raudonarmiečius, artėjo prie Lietuvos sienų. Lietuva pasiūlė demarkacijos liniją toj vietoj, kur stovėjo lietuvių kariuomenė. Tarpininkauti tarp lietuvių ir lenkų ėmėsi santarvės karo komisija, kurios priešaky stovėjo prancūzų pulkininkas Šardinji. Susirėmimams išvengti, spalio mėn. pirmomis dienomis prasidėjo su lenkais derybos Suvalkuose, T. S-gos atstovams dalyvaujant. Sutartis buvo pasirašyta spalio 7 d., išvedant laikiną demarkacijos liniją nuo Vokietijos sienos lig Bastūnų miestelio Vilniaus krašte, paliekant Vilnių lietuviams. Pasirašyta sutartim lietuviai pasitikėjo, bet spalio 9 d. gen. Želigovskio vedama lenkų kariuomenė paėmė Vilnių. Dabar yra žinoma, kad Vilnių pulti Pilsudskio buvo nutarta dar spalio 1—2 d., vadinasi, Suvalkų deryboms tik prasidedant. Lenkai tyčia derėjosi, norėdami laimėti laiko pasirengti. Želigovskis puolė Vilnių su 5 divizijomis. Prieš tokią jėgą negausinga lietuvių kariuomenė Vilniaus bare negalėjo atsilaikyti.

Vilniaus pagrobimas buvo griežtai pasmerktas T. S-goj, bet tada lenkams, kaip Europos „saugotojams“ nuo bolševizmo, buvo viskas atleidžiama. Šiandien pasaulis kitaip žiūri į lenkus ir į Vilniaus pagrobimą. Todėl Vilniaus atvadavimas yra netolimos ateities dalykas. Tik tam garbingam žygiui turim kiekvieną valandą būti pasirengę!

M. Bagdonas

Pionierių darbo stovykla

Aukščiau galvas!

Aukščiau galvas, juodbėrėliai;
 Žiebkit ugnį pasagom;
 Verskit žemę artojųliai
 Tik lietuviškom vagom!

Tvirčiau koją, kareivėli,
 Į lietuviškus kelius,
 Tėvų juodžemį ir smėlį —
 Tau pramintus takelius!

Eik šalin, verguvės dvasia,
 Visų piktžolių sėkla;
 Į lietuvių širdį dvasią
 Neįlįs toji šmėkla!

Kai užtrauksim dainą vieną
 Kupini tautos garbės,
 Subyrės bet kokia siena,
 Piktos dvasios sudrebės!

Nuo širdies įleisim giją
 Į lietuviškus kapus
 Ir tikėkim: jie atgiję
 Gerbs istorijos lapus!

Skrisk, dainele sutartine,
 Per žaliuojančias lankas,
 Įliek ugnį į krūtinę,
 Stiprink lietuvių rankas!

Justas Tyla

Pionieriai

„Daugiau žemės, mažiau kraujo!“
 Prancūzų gen. V a u b a n.

Žiba kariški mundieriai —
 Eina miklūs pionieriai —
 Daugelio sričių žinovai —
 Jie statytojai, ardovai...
 Tiltus stato ir sprogdina,
 Plentus taíso ir gadina,
 Upę tiltu pabalnoję
 Jie kariuomenę kilnoja.

Jie žabangais per tą karą
 Priešui strioko daug įvaro
 O kautynėse jie moka
 Uostyt karišką taboką.

Jeigu technikos galybės
 Ryja tūkstančiais gyvybes,
 Atsiminti reik iš naujo:

„Daugiau žemės, mažiau kraujo!“

Vietoj šautuvo, durtuvo
 Žmonės griebiasi kastuvo,
 Kurmiais knisa žemę juodą;
 Pionieriai — jų paguoda.

Justas Tyla

Lietuvio dvasia

O, motin, sakei prie ratelio dar vaikui,
 Kad būsiu užaugęs garbingas karys,
 Kad ginsiu tėvynę, bet branginsiu taiką,
 Sakei, kad pavojai sūnaus nebaidys.

Tiek norų pasėjai, tiek meilės parodei,
 ir kraštas, kur augau, dabar taip brangus,
 Kur eisiu, kur būsiu, girdėsiu vis žodį:
 — Mylėk, o sūnaiti, tėvynės vargus.

Kai pakeliu ginklą, sėdėdams ant žirgo,
 Taip noris kovot dėl šviesios ateities,
 Rods, vėjais nuskristum, kur šmėklos tebmirga;
 Kur pančioja norus — ten laisvė žydės.

St. Vilbėnas

Lakūno šalis

Mano laukuose žvaigždžių prisėta,
 Mano laukuose saulė gyvena!...
 Šičia skrajoti kas nenorėtų?...
 Kas negyventų laukuose mano?...

Šičia taip miela, gražu ir gera —
 Mėlynos lankos, girios auksuotos...
 Pakraštes girių rausvina žaros
 Žemės poetų neapdainuotos...

Ašai lakūnas valdau šią šalį,
 Ašai ir mano paukštis plieninis!...
 Mums ir priklauso mėlynos lankos,
 Žvaigždžių prisėtos girios auksinės!...

Jonas Šiožinys

Ką pasakoja Karo muziejus

(Muziejaus kūrimosi apžvalga. Sodelis)

O, skambink per amžius vaikams Lietuvos,
Kad Laisvės nevertas, kas negina jos.

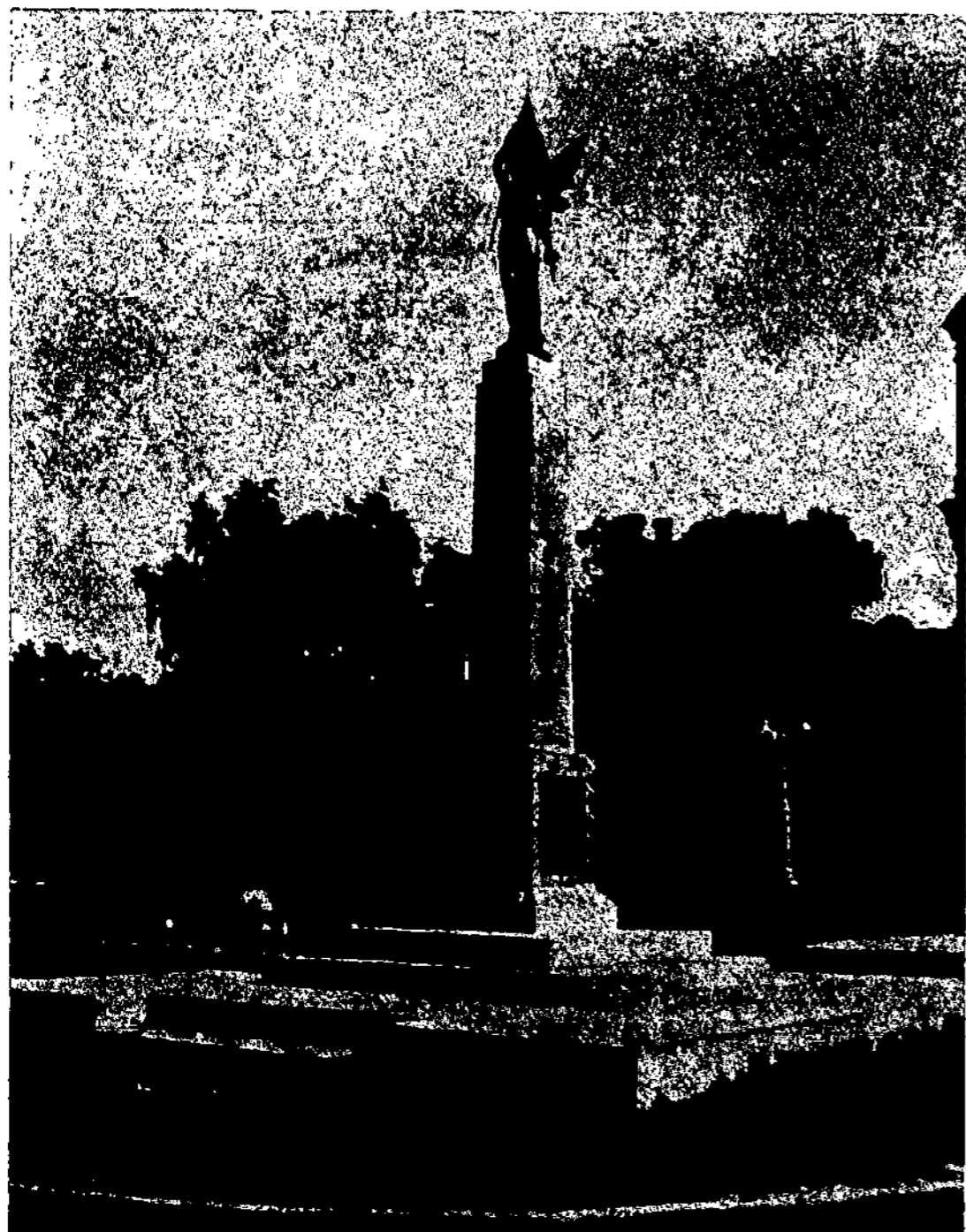
Brangiausias tautos turtas — laisvė, sava valstybė. Pavergta tauta palengva pradeda pasiduoti pavergtųjų įtakai, persiima jų tautine kultūra, kalba ir papročiais. Ir per ilgus šimtmečius pavergtieji netenka tai, ką jų senoliai yra sukūrę. Tad kiekviena tauta stengiasi išlaikyti nepriklausomybę.

Už mūsų tautos laisvę, kaip žinome, daugelis kovojo kultūriniu būdu, o dar daugiau prie tos kovos prisidėjo kariai, ypač pirmieji savanoriai, aukodami savo gyvybę ant tautos aukuro. Iš jų vardų mes galime pasisemti stiprybės, pasimokyti, kaip reikia pasiaukoti tautos gerovei.

Šiandie tikriausias mūsų Nepriklausomybės kelio liudininkas, mūs praeities kančių geriausia filma — Karo muziejus. Jis, kaip nemirštantis kalbėtojas, pasakoja kaip Lietuva per amžius priešų varginta numetė verguvės pančius ir su ginklu rankoje per skausmus ir kovą pasiekė laisvę — Nepriklausomybę. Be to, jis puikiai atvaizduoja, kaip atgijo toje pasaulio suirutėje Lietuvos kariuomenė, kaip ji augo, žygiavo, kariavo ir tvarkė kasdienį savo gyvenimą.

Šiandien, eidamas pro Karo muziejų, jau nebematyti kuklaus medinio namuko, kur kūrėsi ir augo tas brangus mūsų istorijos turtas. Jis jau atgyveno savo dienas. Jo vietą pavaduoja didingi mūro rūmai ir dar aukštesnis bokštas, kuriame mūsų kariuomenės šventės proga pirmą kartą suskambės Laisvės Varpas.

Dabar nors trumpai pažiūrėkime, kaip atsirado Karo muziejus, kada ir kas jį organizavo.

Laisvės statula karo muziejaus sodely

1919 m. gruodžio 15 d. tų laikų krašto apsaugos ministerijos valdytojas generolas Liatukas kariuomenės įsakymu gydytojui Vladui Nagevičiui, kaip istorijos paminklų rinkimo žinovui, pavedė prie krašto apsaugos ministerijos organizuoti Lietuvos Karo muziejų.

Visą darbą ant vienu pečių suversti buvo per daug didelė našta. Tad 1921 m. sausio mėn. 22 d. sudaryta iš 20 asmenų karo istorijos kolegija, kuriai vadovavo gyd. gen. Vl. Nagevičius. Ši kolegija turėjo rūpintis pulkų istorijomis, karo muziejaus ir archyvo organizavimu. Šiam darbui dar smulkiau aptarti, 1921 m. sausio 25 d. Kaune buvo kariuomenės dalių atstovų suvažiavimas, kuriame smulkiai aptarta kokie eksponatai muziejui reikalingi, kaip juos atgabenti ir t.t. Šiame darbe didžiausias nuopelnas tenka gen. Nagevičiui, nes po dvejų posėdžių minėtoji kolegija visai nustojo veikusi.

Tais pačiais metais (1921 m.) vasario 16 d., dalyvaujant Respublikos Prezidentui, valdžios ir užsienio atstovams, kariuomenei ir plačiajai visuomenei, Karo muziejus buvo iškilmingai atidarytas.

Iki šiol buvusi Karo muziejaus būstinė prieš karą buvo rusų cerkvelė. Gi karo metu pristatytas rusų 111 Dono pulko maniežas. Vokiečių okupacijos metu čia buvo prekių sandėlis ir auto garažas. Vėliau, kada ši būstinė paskirta Karo muziejaus reikalams, buvo atitinkamai atremontuota, pertvarkyta, o priešais pastatytas senovės pilies formos bokštas. Kur šiandie gražus Karo muziejaus sodelis ir Vienybės aikštė, anksčiau buvo arklių rinka. Šioji rinka panaikinta Karo muziejaus organizatoriaus iniciatyva. Pats sodelis aptvertas geležine, kitados buvusia Kauno fortų tvora.

Kada muziejus eksponatais buvo perpildytas, atsirado gyvas reikalas statyti naujus Karo muziejaus rūmus. 1922 m. gegužės 6 d. krašto apsaugos ministeris sukvietė valdžios ir visuomenės atstovus apsvarstyti naujų muziejaus rūmų statymo reikalą.

Visi susirinkusieji pripažino, kad senieji muziejaus rūmai niekam netikę ir kad reikalinga statyti nauji rūmai, kurie savo stiliumi charakterizuotų lietuvių sielos ypatybę ir kad rįstųsi su garbinga Lietuvos praeitimi. Naujiems rūmams statyti buvo išrinktas komitetas.

Pradžioj naujų rūmų vieta numatyta Vytauto kalne. 1928 m. vasario mėn. 25 d. posėdyje pakeista muziejaus statymo vieta. Nutarta naujus rūmus statyti dabartinėj muziejaus vietoj.

Naujų rūmų statymas pradėtas 1930 — Vytauto Didžiojo — metais. Šis darbas buvo gan sunkus. Tą sunkumą, žinoma, sudarė lėšos. Tačiau mūsų visuomenė ir energingas komitetas, suprasdamas gyvą reikalą, surado priemonių ir didžiulė pinigų suma buvo surinkta aukomis. Ir šiandieniai nauji muziejaus rūmai, galima sakyti, yra pastatyti iš mūs visuomenės suneštų plytų, kas jojo vertę dar labiau iškelia.

Dabar eikime į muziejaus sodelį. Čia tarp žaliuojančių klevų, topolių, kaštanų, žydinčių rožių, gyvų

eglaičių tvorelių ir paminklų pasijunti lyg kokioj šventovėj.

Sodelio vidury ant aukšto pastato stovi angelas, vienoje rankoje iškėlęs vėliavą, kitoj — žemyn nuleidęs sutrauktus verguvės pančius, kurie primena sunkius mūsų tautos laikus ir nepriklausomybės atgavimo momentą. Gi aukštai iškelta vėliava skelbia Nepriklausomybę. Pats pastatas papuoštas tautiniais ornamentais. Paminklo priešakyje vario lentoje skaitome: „Karžygiams“, dešiniame šone — „Klaipėda 1923 m.“, kairiame — „Širvintai Giedraičiai“, o nuo muziejaus pusės — „Panevėžys Dauguva Radviliškis“. Šis paminklas buvo atidengtas 1928 m. gegužės mėn. 14 d.

Nuo Laisvės statulos pasukime kairėn. Čia tarp medinių lietuviškų kryžių stovi piramidės pavidalo iš daugelio akmenų paminklas. Tie akmenys surinkti iš tų vietų, kur dėl Nepriklausomybės liejosi mūsų karių kraujas. Šiame paminkle, virš dviejų sukryžiuotų šautuvų, akmeninėj lentoj randame tokį įrašą: „Žuvusiems už Lietuvos laisvę, 1921 m.“ Apačioj reljefiškas paveikslas, vaizduojas liūdinčią lietuvaitę ir dedančią ant žuvusio kario kapo gėlių puokštę. Aukščiau įrašo, žaliame vainike, yra elektros lempučių kryžius, o virš šio — tulpių motyvais padarytas antiras kryžius. Prie paminklo, apsupančio gyvų eglaičių tvorelė, esti kas rytas ir vakaras karo invalidų pagerbami žuvę kariai. Šis paminklas pastatytas 1921 m. spalio mėn. 16 d. Kariuomenės dalys ir komandos, eidamos pro Karo muziejų, atiduoda karišką pagarbą žuvusiems dėl Lietuvos laisvės.

Kiek toliau paėję muziejaus link — mūsų Tautos himno autoriaus, didžiojo kovotojo ir lietuviškumo žadintojo Dr. V. Kudirkos paminklas. Pastato akmenyje iškalti himno žodžiai: Lietuva, Tėvyne mūsų...

Kiek dešiniau yra mūsų tautos atgijimo patriarko Dr. Jono Basanavičiaus paminklas, pastatytas Lietuvos kariuomenės savo penkerių metų sukaktuvių dieną. Pats biustas nulietas iš šovinių tūtelių, paleistų į Lietuvos priešus. O pastatui atgabentas akmuo, kuris skyrė Mažąją Lietuvą nuo Didžiosios (Kretingos apskr.). Ant šio akmens iškaltas toks įrašas: „Lietuvos Atgimimo Tėvui. Dėkinga kariuomenė savo penkerių metų sukaktuvių dienoje 1923. XI. 23 šį pagarbos ženklą pastatė iš tūtelių nuo šovinių, paleistų į Lietuvos priešus ir akmens, kuris skyrė Didžiąją ir Mažąją Lietuvą“. Kiek toliau stovi pirmojo mūsų istoriko, rašiusio lietuvių kalba, Simano Daukanto paminklas su įrašu: „Rašiau lietuvių kalba...“ Prie paminklo yra pastatytas akmuo, atgabentas iš Papilės nuo Daukanto kapo. Jame skaitome: „D. D. G. Cze gul Kūnas Symana Daukanta Rasztinika Wargų Pielles gimuse Metusi 1793 Mirusi 1864 M. Siykie 6 Dienoj“.

Netoli Basanavičiaus paminklo matome kuklų mūsų sostinės Vilniaus pagrobimui atminti paminklą. Šis paminklas pastatytas tos mūsų žaizdos pirmąjį dešimtmetį minint. Marmure skaitome: „Atmink, lietuvi, kad klastingas lenkas, pasirašęs S u v a l k ū s u t a r t ė 1920 metais spalio mėn. 7 d., jau po 2 dienų tą sutartį sulaužė ir pagrobė tavo sostinę Vilnių“. Po įrašo matome medalį, vaizduojantį šią skaudžią mums lenkų klastą, be to, jame atvaizduota Vyčio kova su lenkų ereliu.

Griję kiek kairėn, pamatome tarp gražių medelių mūsų tautos atgijimo pranašo — dainiaus Mačiulio-

Griaunamas senasai Karo muziejus

G. Vaičeliūno foto

Maironio biustą. Pastate iškalti paties dainiaus žodžiai:

„Juk be aukų ir be kovos
Laisvos nebuvo Lietuvos
Nebuvo amžiais ir nebus“.

Sodely stovi keletas patrankų ir sviedinių. Šie mums lyg sakyte sako netolimos praeities į Nepriklausomybę erškėčių kelius.

Dabar pakelkime akis į didingą bokštą. Jame nuo 1922 m. vasario 16 d. kaba Laisvės varpas, padovanotas mūs brolių amerikiečių. Ant varpų šonų yra Vytis ir įrašas: „Lietuvių seimas Amerikoje Lietuviai Chicagoje 1919 m. birželio mėn. 11 d.“ ir šūkis:

— O, skambink per amžius vaikams Lietuvos,
Kad laisvės nevertas, kas negina jos.

Laisvės varpu skambina tik svarbių iškilmių proga. Pirmą kartą Laisvės varpu suskambino aušrininkas, žymus veikėjas, Petras Vileišis 1922 m. vasario 16 d. Tame pačiame bokšte yra sverias 70 centnerių varpas, kuris skelbia Kauno gyventojams laiką. Šis varpas prieš karą kabėjo minėtos cerkvės bokšte, o dabar, skaičiuodamas valandas, lyg primena sunkius rusų verguvės laikus. Įtaisius laikrodį, kilo mintis tame pačiame bokšte įrengti varpų muziką. Tam reikalui buvo sukviesti žymūs muzikai, kurie iš devynių varpų ir sudarė Tautos himno ir Marijos giesmių melodijas. Ši nuostabi varpų muzika pirmą kartą sugrojo 1922 m. spalio mėn. Dabar jie groja kasdien 8, 12, 16 ir 20 valandomis.

Prie šio bokšto dar yra pritaisyti Vilniaus, Kauno ir Klaipėdos miestų herbai.

Trumpai susipažinę su muziejaus istorija ir sodely esančiais paminklais, nueikime į vėliavos nuleidimo ceremonijas. Per šias didingas ceremonijas kiekvienam atėjusiam tuojau pakyla Tėvynės meilės jausmai, prisimeni iškentėtus tautos vargus ir tuos pirmus savanorius, kurie, nesigailėdami gyvybės, narsiai kariavo dėl Tėvynės nepriklausomybės.

Saulė leidžiasi. Muziejaus bokšte pasigirsta trimito balsas, atsiveria muziejaus durys ir išeina karo invalidų orkestras, grieždamas maršą, ir paskui jų išsirikiavęs invalidų būrelis. Jie lazdelėmis pasiramščiodami, sunkiai žengdami, prieina prie pamink-

Gyvuliams globoti įstatymas

(Žr. 40 „Kario“ nr. Gyvulių Globotojų dr-jos atsišaukimą)

1

Kankinti gyvuliai ir paukščiai draudžiama.

2

Kas nusikalto, kankinęs gyvulius ar paukščius, apskrities viršininko nutarimu baudžiamas

bauda ligi 300 litų arba areštu ligi 1 mėnesio.

3

Apskrities ir miesto viršininko nutarimas ne vėliau kaip per 7 dienas nuo nutarimo paskelbimo nubastajam gali būti skundžiamas Vidaus Reikalų Ministeriui.

Skundas duodamas per apskrities viršininką.

4

Vidaus Reikalų Ministerio nutarimai yra galutini.

5

Šiam įstatymui vykdyti taisyklės leidžia Vidaus Reikalų Ministeris.

Gyvuliams globoti įstatymui vykdyti taisyklės.

1

Globojamais gyvuliais laikomi: naminiai, prijaukinti ir laukiniai gyvuliai, žvėrys ir paukščiai.

2

Gyvulių kankinimu laikoma:

1) naudojimas darbui sergančių arba su žaizdomis, kliudančiomis darbą dirbti, gyvulių,

2) apsunkinimas vežančių arba nešančių gyvulių krovniais, viršijančiais jų jėgas ar žiaurus vertimas per sunkų darbą dirbti,

3) naudojimas netinkamų arba nepritaikintų pakinktų, jeigu jie varžo gyvulio alsavimą, sudaro jam skausmą, arba nuo to sužalojama oda; taip pat kojų sužalojimas pančiais, vartojimas per plonų žąsų ir netinkamų akinių,

4) slidžiais keliais važinėjimas nekaustytais arkliais arba atbukusiu pakaustymu,

5) gyvulių vežimas, varymas ar nešimas, sudaręs kančias ar skausmą.

lo žuvusiems dėl Lietuvos laisvės. Invalidų viršilai sukomandavus: „Lietuvos valstybės vėliavą ginklu gerbk!“, invalidai ietis su vėliavėlėmis atstato į priekį ir orkestras sugroja Tautos himną. Pagaliau pasigirsta komanda: „Vėliavas nuleisk!“, ir nusileidžiant vėliavai, vėl grojamas maršas. Kada vėliava nuleista, komanduoja: „Že-myn!“ Bokšte vėl pasigirsta trimito balsas. Ir pagaliau komanda: „Žuvusiems už Lietuvos laisvę kepures nusiimk!“ Paminkle tuoj sužiba padarytas iš elektros lempučių kryžius, o orkestras groja maldą „Marija, Marija!“ Kartu su kryžiaus šviesa, iš akmens aukuro pradeda kilti dūmai, kurie simbolingai mūsų maldas neša pas Aukščiausiąjį. Šiame aukure skaitome lotynišką įrašą: „Redde quod debes (atiduok, ką privalai). Maldos metu prie muziejaus sušvinta įrašas: „Per amžius budėję, laisvę laimėjom per aukas ir pasišventimą“. Po maldos orkestras, grieždamas maršą, ir invalidų būrelis grįžta į muziejų. Tokios pat apeigos atliekamos ir rytą vėliavos pakėlimo metu, tik skirtumas toks, kad „Marija, Marija...“ ryte griežia prieš vėliavos pakėlimą, o vakare — po nuleidimo.

Švėga

6) gyvulių spardymas ar mušimas, ypatingai per galvą, apatines pilvo dalis, kojas, kietais ar aštriais daiktais,

7) trumpinimas uodegų, nukertant stuburą, ir ausų be anestezijos,

8) vartojimas gyvulių ir paukščių įvairiems bandymams, nuo kurių gali būti mirtis, sužalojimas arba ypatingas skausmas, išėmus mokslo reikalams,

9) naudojimas gyvulių dresūrai, parodomis ir t. t., jeigu tai sudaro gyvuliams ypatingus skausmus arba sužalojimus,

10) nereikalingas gyvulių baidymas, erzinimas ir piudymas vieno su kitu,

11) sudarymas gyvuliams bet kurių kitų ypatingai žiaurių kančių, be pateisinamos priežasties.

3

Vežamas gyvulys ar paukštis turi turėti laisvos vietos stovėti ar gulėti. Mažesnieji gyvuliai (veršiai, avys, kiaulės) arba paukščiai turi būti gabenami tam tikruose narvuose (dėžėse) ar kitokiu būdu, kad jie galėtų laisvai gulėti ir stovėti.

Draudžiama rišti varomų gyvulių galvą prie kojų ir t. t., išskiriant piktus bulius.

Draudžiama nešti smulkūs gyvuliai nugara žemyn, už kojų, o paukščiai už kaklų arba sparnų.

4

Skerdyklose gyvuliai skersti arba paukščiai piauti mėesai leidžiama tik veterinarijos departamento nustatyta tvarka; kur nėra skerdyklų, skerdziami gyvuliai ar piaunami paukščiai kankinti draudžiama.

5

Jeigu nuo kankinimo gyvulys yra tokioje padėtyje, kad jis turi būti pribaigtas, tai apskrities viršininkas veterinarijos gydytojui nustačius reikalą, gali nutarti gyvulį pribaugti nusikaltusio lėšomis.

6

Gyvulių prekyboje draudžiama vartoti gyvulio sveikatai kenksmingas priemones, tikslu paslėpti gyvulio trūkumus (pav., žaizdų užmaskavimą purvais, užkaustymą antrosios kanopos, raguočiams ragų nulaužymas ir t. t.).

Draudžiama vesti į turgų nemilžtas, tyčia pritvinčytas, karves.

7

Nusikaltusius gyvulių ar paukščių kankinimu, apskrities viršininkas, pasirėmęs Gyvuliams globoti įstatymu, baudžia ligi 300 litų arba areštu ligi 1 mėnesio.

8

Gyvuliams globoti įstatymo vykdymą prižiūri policija.

Ištrauka iš Lietuvos Gyvulių Globotojų Draugijos Įstatų:

4 §. Kiekvienas Draugijos narys turi pareigą ir teisę, reikalui esant, kreiptis į kankinamo gyvulio savininką ar prižiūrėtoją, stengdamasis geruoju užtarti skriaudžiamąjį gyvulį ir reikalauti gero elgesio su gyvuliu. Jei perspėjimas ir reikalavimas negelbėtų, tada draugijos narys gali kreiptis į policijos agentus ir reikalauti nedorą elgimąsi sustabdyti, o kaltininką patraukti atsakomybėn.

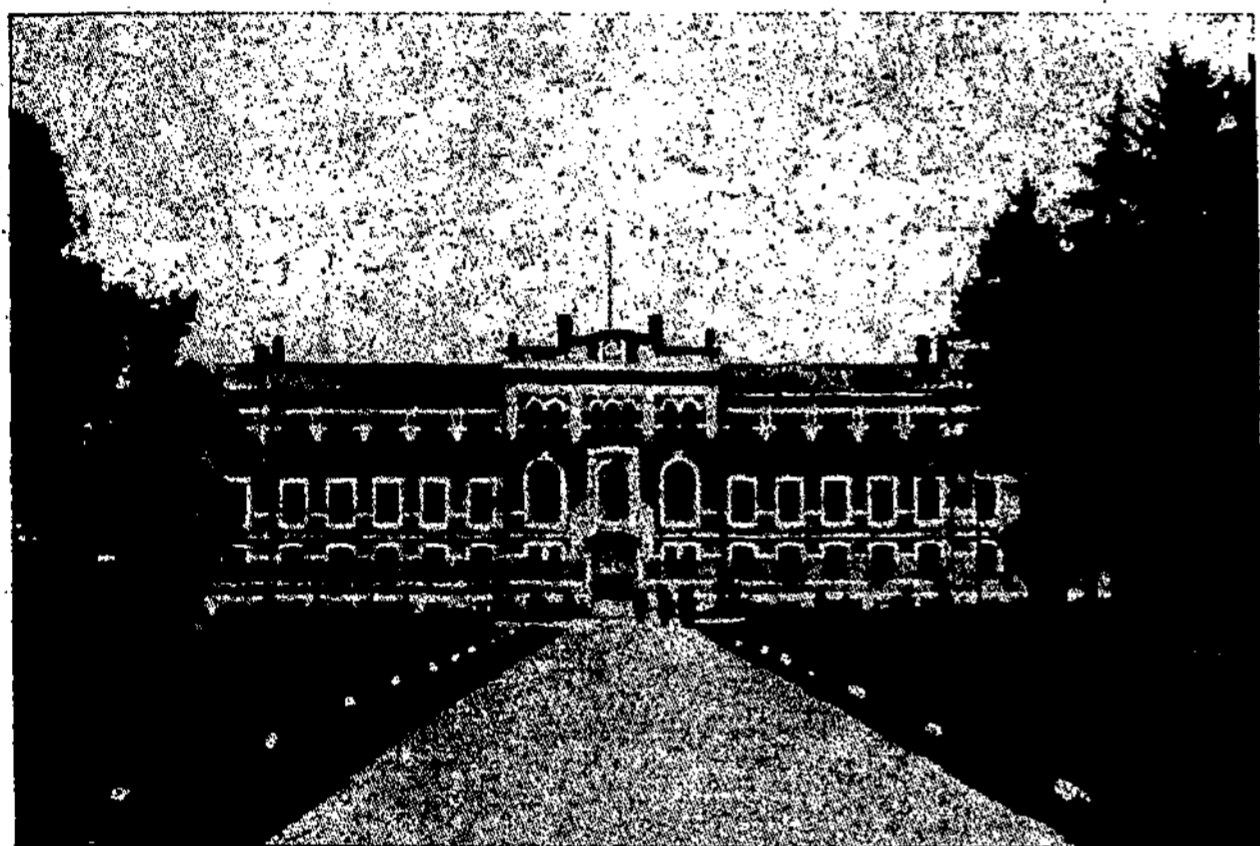
5 §. Valdžios ir Savivaldybių įstaigos ar agentai teikia Draugijai ir atskirais atsitikimais jos nariams, reikalui esant, pagalbą.

Žemės Ūkio Akademijai 10 metų

Spalių 15 d. mūsų krašto aukštoji žemės ūkio mokslo įstaiga — Žemės ūkio akademija Dotnuvoje minės pirmo dešimtmečio sukaktuves.

Žemės ūkio akademija yra svarbus mūsų kultūrinio gyvenimo židinys, kraštui rengias naudingų darbininkų, specialistų: žemės dirbimo, gyvulių ūkio, žemės ūkio ekonomijos, namų ūkio moterų šeiminių, be to, akademija kraštui yra davusi ir aukštojo mokslo miškininkų specialistų.

Po didžiojo karo audrų, smarkiai sukėtusių mūsų žemės ūkį, Lietuva buvo labai reikalinga šios srities specialistų. Jų Žemės ūkio akademija per dešimt metų davė apie pusketvirto šimto. Tai labai gražus žemės ūkio srities specialistų brys, kurių reikšmė visam kraštui neabejotina.

Žemės ūkio akademijos rūmai Dotnuvoje

Žemės ūkio akademija išaugo iš Lietuvos universiteto (dabar Vytauto Didžiojo un-to) ir iš prieškarinių laikų Dotnuvoje veikusio Dotnuvos žemės ūkio technikumų. Akademijos įsikūrimo pradžia 1924 m. spalio 15 d.

Pats Žemės ūkio akademijos kūrimosi kelias buvo sunkus ir vingiuotas. Mokslo darbą labai trukdė būstinių ankštumas, mokomojo personalo trūkumai ir pagaliau daugkartinės akademijos reformos.

Pradžioje akademijoje veikė agronomijos ir miškininkystės skyriai. 1927 m. Žemės ūkio akademijos mokslas buvo suskirstytas į tris sekcijas: žemės dirbimo, gyvulių ūkio ir žemės ūkio ekonomijos ir tuo pat metu pradėtas likviduoti miškininkystės skyrius.

1930 — Vytauto Didžiojo — metais įsteigta nauja sekcija — namų ūkio, kurios tikslas paruošti inteligentę su aukštesniu mokslu Lietuvos moterį — šeiminkę, kuri per mokyklą ir šeimą tinkamai sutvarkytų Lietuvos namų ūkį. Šia sekcija visoje Lietuvoje buvo ir yra didelis moterų susidomėjimas.

Dabar Žemės ūkio akademijoje darbas eina nu-sistovėjusia tvarka: pašalinti būstinių trūkumai, turima reikalingo mokslo personalo, mokslo priemonių.

Už ypatingus patarnavimus žemės ūkiui agronomijos garbės daktaro laipsnius 1929 m. spalio 19 d. akademija suteikė: ministeriui pirmininkui ir finansų

ministeriui Juozui Tūbeliui ir žemės ūkio ministeriui Jonui Aleksai.

Žemės ūkio akademija duoda ir mūsų kariuomenei specialistų. Atlikdami karinę prievolę akademijos auklėtiniai kariūnais — aspirantais išeina techniškųjų dalių atsargos karininkais, arba tarnaudami kitose kariuomenės dalyse per švietimo paskaitas kareiviams laiko naudingas paskaitas iš žemės dirbimo, gyvulių ūkio ir t. t.

Pirmasis Žemės ūkio akademijos rektorius buvo (jau dabar miręs) prof. Povilas Matulionis, vėliau ilgą laiką rektoriumi buvo prof. Juozas Tonkūnas (dabar švietimo ministeris), dabar rektoriumi (nuo 1934 m. liepos 28 d.) yra prof. Vincas Vilkaitis.

J. Leonavičius

PĖSTININKAI

Ar lietūs lyja naktį, dieną,
Sukausto šaltis mus,
Matau aš ginklų rūšį vieną —
Kiekvienas ten ramus.

Tai pėstininkai vyrs į vyrą —
Jie viešpačiai laukų;
Ar dainos skamba, svinas byra,
Visur jiems bus jauku.

Jų plieno šalmas galvą dengia
Širdis pilna garbės;
Tegu granatos ausį spengia,
Ranka nesudrebės!

Tėvynės meilė aiškiai spindi
Akyse ir veiduos;
Jie žemės sentėvių nė sprindį
Be mūsų neatiduos.

Maža tėvynė, bet garbinga
Palaimins jų žygius;
Kol tokių vyrų jai nestinga,
Praeis kelius dygius.

Mirtis skrajoja jau po žeme
Aplinkui nejauku,
Krūtinėm savo mūšį lemia
Šie viešpačiai laukų.

Justas Tyla

Naujoko eilėraštis

Atvykau į kariuomenę jaunas, gražus —
Širdyje — pavasario saulės!
Man patiko drausmingas, įdomus, puikus
Kareivių pasaulis!

Nuo ryto čia skamba iki sutemų
Žingsniai ir dainos, dainelės...
Visi čia savi — čia nėra svetimų —
Visi Lietuvos čia sūneliai!...

Išmoksiu aš jaunas čia ginklą valdyt —
Ir būsiu gynėjas tėvynės!
Gal teks, kai kada ir lenkai pavaryt
Iš Vilniaus, brangiosios sostinės!

Jon. Šiožinys

ODINĖ PAPIROSINĖ

Apyskaitė

Vieną šventadienio popietę naujokas Uoselis, įėjęs pulko krautuvėn nusipirkti batams tepalo, rado ten daug karių ir civilių. Vieni jų, linksmi šnekučiuodami, gėrė putuojantį alutį, kiti su pažįstamais dalijosi įspūdžiais.

Uoselis, priėjęs prie pertvaros, mandagiai paprašė sau prekių. Pardavėjas, jau kelintą kartą matydamas Uoselį pulko krautuvėj, paduodamas jam tepalą, paklausė:

— Na, kaip atrodo pirmosios dienos?

— Labai gerai... Netaip jau baisu, nes dar mokykloj teko pažinti karo mokslo...

Jau buvo Uoselis beinaš iš krautuvės, bet išgirdo užpakaly savęs pažįstamą balsą. Atsigrižęs pamatė savo kuopos kareivį Červinskį, sėdintį prie bonkom apkrauto stalo su kažkoku elegantiškai apsivilkusi civiliu. Uoselis, nors naujokas būdamas, šyptelėjo, pastebėjo, kad Červinskis, kuris buvo toks lepšis ir kuopoj vadinamas surūgeliu, dabar labai gyvai apie kažką su civiliu kalbėjosi.

„Mat, ką daro alus“, — eidamas iš krautuvės pagalvojo sau vienas Uoselis.

— Petrai! — išgirdo jis linksmą savo draugo Stelmoko balsą.

— Kur gi toks linksmas eini? Andriau! Iš tavo veido matau, kad linksmą naujieną apturėjai, o gal be eilės gavai.

— Oi ne! Nors gavęs irgi neverkčiau, bet, matai, čia kitas dalykas, gavau laišką iš namų ir 10 litų.

— Oo, tu jau turtingas, o kai gausi savo algą „500“, tai su tavim nė nebesusikalbėsi...

— Na ką tu, Petrai, einam geriau alučio bonką išgersim ir paminėsim tą laimingai gautąjį laišką.

Uoselis neatsisakė. Krautuvėj, lyg bityne, ir kalba garsiai sklinda, o sušilę pardavėjai vos spėja padavinti alų ir kitas prekes.

Stelmokas, nusipirkęs porą bonkų alaus, dairėsi, kur čia prisėdus, tuo tarpu Uoselis pamatė, kad Červinskis su civiliu pasikėlė ir netvirtais žingsniais išėjo iš krautuvės.

— Einam, aš matau vieną vietą, — tarė Uoselis. Ir priėjęs atsisėdo toje vietoje, kur buvo civilis.

Stelmokas tuoju tuščias bonkas pastūmėjo šalin, pripylė du stiklus ir, keldamas savąjį, linksmi šuktelėjo:

— Išgersim, Petrai, už mūsų skyrininką, ką tau kartą be eilės davė!

— Būk sveikas! — atsakė Uoselis.

Tarp jų užsimezgė gyva kalba. Kažką sakydamas Uoselis pajuto užmynęs koja, kažką minkštą. Žvilgterėjo žemyn, žiūri — odinė papirosinė — portsigaras.

Pasilenkė Uoselis ir, pakėlęs papirosinę, juokdamasis pratarė:

— O, dabar galime ir užsirūkyti!

Stelmokas žinojo, kad Uoselis nerūko, todėl, nepamatęs, kai Uoselis rado papirosinę, nustebo ir sušuko:

— Na, juk tu, Petrai, nerūkai! Kada gi pas tave pradėjo veistis papirosai?

— Nurimk, Andriau! — perkirto jį Uoselis, — ne mano ši papirosinė, nes nematei, kai pakėliau ją nuo žemės..

— Tad kieno ji gali būt? — Spėliojo dar Stelmokas.

— Aš numanau: tur būt matei, kad čia, už to pat stalo, gėrė Červinskis su kažkoku gražiai apsivilkusi civiliu. Tur būt, to civilio ir bus, nes, matyt, kad piningingas. Juk, va, matai, dar, rodos, sidabrinės monogramos. Červinskiui nieko nesakysim, o radinį nunešim budinčiam karininkui.

— Gerai sakai! — pridūrė Andrius.

Dar ilgokai jie sėdėjo ir gyvai kalbėjosi. Galų gale Uoselis prasitarė, ar negeriau būtų nuėjus skaityklon. Stelmokas pritarė, ir abu nužingsniavo skaityklos link. Prie budinčio karininko kambario durų Uoselis sustojo ir paprašė Stelmoką, kad jo palauktų. Pasibeldęs įėjo ir kaip styga išsitempęs raportavo:

— Tamsta, kapitone, aš šiandien su eiliniu Stelmoku pulko krautuvėj radau odinę papirosinę.

Kapitonas smulkiai išklausinėjo Uoselį, kaip ir kokiose aplinkybėse rado. Pagyręs už sąžiningumą, atleido.

Kapitonas, Uoseliui išėjus, ėmė žiūrėti portsigarą, kuris buvo gražiai iš kietos odos pasiūtas, o dvi sidabrinės monogramos rodė, jog savininkas, žmogus turtingas. Viduj buvo matyt trys sigarėtės.

Ir štai, kažkaip pasvirus portsigarui kapitono rankose, ant delno iškrito trys sveikos ir pusė nurūkytos sigarėtės. Nustebę kapitonas net šuktelėjo:

— Na ir ponas: nudegusią sigarėtę deda portsigaran!

Norėjo jau mest žemėn, bet baltas taškas, išlindęs iš nurūkytos sigarėtės, pritraukė jo dėmesį. Greit išardęs ištraukė gražiai dudelen susuktą ploną gelsvą popierėlį.

Kaip nustebo kapitonas, kada, išvyniojus popierėlį, prieš akis sumirgėjo raidės, skaičiai. Skaičiai jam nieko nesakė, bet jis suprato, kad čia dalykas rimtas.

Tuoju ėmė ardyti sigarėtes: dviejose nebuvo nieko, bet trečioje rado vėl popierėlį su skaičiais, rašytais jau kitos rankos, nes skirtumą aiškiai pamatė, padėjęs greta vienas antro.

Portsigarą ėmė jau smulkiau apžiūrinėti. Apžiūrėjęs parašė raportą ir nusiuntė dalies vadui.

Viskas pavyko laimingai. Neatsargus šnipas atėjo atsiimti portsigaro. Prasidėjo tardymai, ir viskas paaiškėjo. Červinskis ir dar vienas sulenkėjęs lietuvis teikė žinių apie savo vadus, pulką ir t. t. Ko jie visi susilaukė, — nereikia, manau, nė ašikinti.

Čia tik mažas tikro kario sąžiningumo pavyzdėlis. Jei Uoselis su Stelmoku nebūtų radinį įteikę, — šnipai būtų dirbė ir toliau.

A. Ilma-Ilmanavičius

STUDENTŲ ATSARGOS KARININKŲ KORPORACIJA „RAMOVĖ“ VYTAUTO DIDŽIOJO UNIVERSITETE

Nors studijų metai prasidėjo dar tik rugsėjo mėn. 15 d., bet iki šio laiko stud. ats. kar. korp. Ramovė padarė jau net tris susirinkimus. Iš eilės antrame susirinkime, spalio 4 d., kaip paprastai pradžioje metų priimta, išrinkta nauja valdyba, revizijos komisija ir garbės teismas. Į naują valdybą pirmininku išrinktas Sediginas Kastantinas. Kiti išrinktieji valdybos nariai pareigom pasiskirstė taip: vicepirmininkas Gudas Stasys, sekretorius Kutka Aleksas, išdininkas Kučinskas Petras ir Damašius Klemensas narys.

Į garbės teismą išrinktieji pareigom pasiskirstė taip: pirmininkas Stankūnas Domas, vicepirmininkas Jasinskas Vladas ir sekretorius Kriaučeliūnas Jonas.

Revizijos komisija: pirmininkas Sadauskas, vicepirm. J. Stankevičius ir sekretorius Čijunskas.

Spalio mėn. 6 d. buvo kitas susirinkimas, kuriame senoji korporacijos valdyba iškilmingai perdavė naujai valdybai korporacijos vėliavą ir pareigas.

Spalio 6 d. vakare buvo suruoštas korporacijos alutis, į kurią atsilankė korporacijos garbės narys plk. Giedraitis, Kauno miesto burmistras ats. plk. Merkys, 3 artilerijos pulko vadas, korporacijos narys rėmėjas, plk. Dočkus ir kt.

Per susirinkimus buvo iškelta ir šių metų numatomų darbų planai. Bendrus užsiėmimus kartu su aktyvios tarnybos karininkais vėl atliks atitinkamų dalių pulkuose, o jodinėjimus, greitčiausius, gusarų pulke.

Korporacijos sportininkai futbolininkai jau treniruojasi ir šiais metais turės rungtynes su kitų korporacijų futbolininkais.

Jau priimta į korporaciją juniorais keli ats. jaunesni leitenantai, šiais metais baigę kariūnų - aspirantų kursus.

Dovlnietis

Mūsų mažieji parade

Laučiaus foto

ŠIEMET VEIKIMAS GYVESNIS

Raseiniai. Su naujų m. m. pradžia visos gimn. skautų d-vės turi naujus vadus: senieji baigė gimnaziją ir išvyko studijuoti. Vytauto D. d-vei dabar vadovauja mok. sktn. Slavėnas, L. K. Algimanto — mok. sk. vytis Matulionis ir Birutės d-vei — mok. psktn. Druskytė. D-vėse veikimas gyvesnis negu pernai tuo laiku. Ats. miesto sk. balandžių skiltis tiek išaugo, kad iš jos organizuojama d-vė, kuriai vadovauja mok. insp. psktn. Papečkys. Tenka konstatuoti, kad Raseinių tuntas, energingo sktn. L. Radvilo vadovaujamas, žengia priekin sparčiais žingsniais.

Gimnazijoj kyla kaskart vis didesnis susidomėjimas karo mokslais. Teko nugirst, kad aštuntokai žada rengti gimnazijoj referatų iš karo srities. Tam pradžią padarė jau pernai skautų d-vės, rengdamos Dariaus ir Girėno žygio minėjimą, kurio programoj buvo ir ref. apie aviaciją.

„Karys“ ir šiais metais mums įdomus, ypač jo straipsniai apie aviaciją, dujas ir žinios iš kariško gyvenimo.

St. Vilbėnas

ZARASŲ MOKSLEIVIAI PAMĖGO KARINĮ PARENGIMA

Anksčiau Zarasų moksleivių veiduose pastebėdavai nepatenkinimų kariniu parengimu. Šiemet visai kas kita. Nežinia iš kur per vasaros atostogas persiėmė kariška dvasia. Kiekvienas su noru lanko karinio parengimo pamokas, domisi įvairiomis ginklų rūšimis.

Karinio parengimo instruktorius mums negaili mokslo ir jau kelis kartus atlikome dienos metu skyriaus žvalgymą. Pradžioje gavome daug pastabų dėl netaisyklingo pareigų atlikimo, bet kiekvieną kartą tasias klaidas išsiaiškinę ir įgiję daugiau pastiprinimo, likom tikri kariai.

Rugsėjo mėn. 30 d. buvusiose Zarasų šaulių rajono manevruose dalyvavo ir moksleiviai. Manevruose pasirodė tikras įgudimas ir susidomėjimas kariniu parengimu.

J. P.

A. T. M. AVIACIJOS BŪRELIO NARIŲ SUSIRINKIMAS

Spalio 7 d. 15 val. buvo aukštesniosios technikos mokyklos aviacijos būrelio metinis narių susirinkimas. Susirinkime senoji valdyba pranešė apie 1933—34 mokslo metų būrelio veikimą. Iš veikimo apyskaitos matyti, kad aviacijos būrelis per 1933—34 m. yra turėjęs pajamų apie 1.420 lt. ir apie tiek pat išlaidų. Būrelis turi turtą — savo sklandytuvą T. 2. Tai pusiau dengtu liemeniu pirmas lietuviškas sklandytuvas techniko Oškinio konstrukcijos. Minjmas sklandytuvas dabar yra Nidoje. Smulkesnės apyskaitos senoji būrelio valdyba negalėjo padaryti dėl techniškų kliūčių.

Per susirinkimą išrinkta nauja valdyba. Į valdybą išrinkta: Stepas Kontrjmas — pirmininku, Gabrys Miliūnas — vicepirmininku, V. Čypas — sekretoriumi, Ignas Augus — kasininku, Uzdonas — nariu ir Jasiuionis — kandidatu. Į revizijos komisiją išrinkta: Lukoševičius — pirmininku ir Macejauskas — sekretoriumi.

Viktoras A.

DRAUGIŠKOS KAUTYNĖS

Džiaugsmingai sutinkame žinią, kad X. 4 d. vyksime pamanevruoti. Bematant susidarė kariška nuotaika. Stajgiais šuoliais puldinėjome draugus, o nepasisėkus atakai, stengdavomės kiek galima mažesniu skaičiumi smūgių į nugarą pasitraukti. „Pirmą kartą turėsime, kaip reikiant, karo lavinimo pamoką“ — galvojome. Ir dar nebetkokį uždavinį gavome. VII klasė buvo įsitvirtinusi nežinomoje vietoje (tiesa, žinojome tą jų „nežinomą“ vietą, nes mūsų „žvalgams“ pasisekė nugirsti „priešų“ kalbas), o mes, V kl. mokiniai, turėjome juos pulti. Nužygiavome prie paskirtos vietos — Napoleono kalno, ir laukėme atvykstant instruktoriaus. Išaiškinius uždavinį, pradėjome puolimą. Už Žaliojo tilto priešas pradėjo visiškai aiškiai rodytis, tik deja, priešas pabėgo. Vėliau priešą pastebėjome gausingesnį ir arčiau, bet kažin kodėl į mus neatkreipęs dėmesio susispietė į tankų būrį. Tuomet pora V kl. mokinių keliomis granatomis visus būtų galėję susprogdinti. Septintokai sako visiškai priešingai. Jie tvirtina, kad mus galėję iššaudyti. Lt. Navikas pasiektais abiejų klasių rezultatais buvo patenkintas. Nam, į Jėzuitų gimnaziją, paržygiavome su skambančia daina.

DOMISI KARINIŲ PARENGIMU

Panevėžio valdž. berniukų gimnazijoje yra stipriai suorganizuoti skautai, kurių skaičius šiemet dar padidėjo. Skautai nepaprastai domisi kariniu parengimu per tos rūšies pamokas ir kariškąją spaudą, kurią čia pirmą eilę atstovauja „Karys“. Mokinių tarpe karinio parengimo reikalas be jokio raginimo aktualus ir jie patys juo domisi nagrinėdami tuo reikalu literatūrą bei šiaip sėdamiesi žinių iš savo auklėtojų. Dalis mokinių gana puikiai šauda ir šiaip turi nemažą žinių apie tėvynės gynybą ginklu.

Alg. Rūst.

ATIDARYTAS PREKYBOS INSTITUTAS KLAIPĖDOJE

Spalio mėn. 2 d. Klaipėdoje naujuose Vytauto Didžiojo gimnazijos rūmuose buvo iškilmingas Prekybos instituto atidarymas. Dalyvavo Klaipėdos krašto gubernatorius Dr. J. Navakas, igulos viršininkas gen. št. plk. Lanskoronskis ir kiti vietos aukšti svečiai. Be to, buvo specialiai iš Kauno atvykę finansų viceministeris Indrišiūnas, ministerių kabineto reikalų vedėjas Mašalaitis ir švietimo ministerijos atstovas Masiliūnas. Buvo pasakytos sveikinimo kalbos, kuriose buvo pažymėta šito prekybos arba komercijos instituto svarba Lietuvos prekybai ir Klaipėdos miestui kultūrinio atžvilgiu. Be to, buvo gauta daug sveikinimo telegramų. Į institutą iš viso yra priimta apie 200 studentų, kuriems Klaipėdoje bus plati dirva tautiškai lietuviškai veiklai.

Jonas Misiūnas

SKAUTININKŲ SĄSKRYDIS

Lenkijoje buvo skautininkų sąskrydis, kuriame dalyvavo arti 1000 asmenų. Sąskrydžio metu buvo suorganizuoti įvairūs kursai, dalyviai susipažino kitas su kitu. Manoma, kad dabar darbas eis sklandžiau, bus vienodas mokymo metodas, be to, ir patys skautininkai galės palaikyti geresnius ryšius tarp savęs. Šiuo laiku skautų sąjungoje Lenkijoje priskaitoma jau arti 150.000 jaunuolių. Skautų organizacija stipri.

KARINIS PARENGIMAS VOKIETIJOJ

Vokietijoje netrūkusi rengiamasi įvesti visuotinę darbo tarnybos prievolę (Arbeitsdienstpflicht), apie kurios organizavimo smulkmenas jau dabar nemažai žinoma. Kasmet tam tikro amžiaus (greičiausia 18 m.) sulaukę jaunuoliai bus šaukiami darbo prievolę atlikti. Nuo šios prievolės bus atleidžiami tik neariškos kilmės ir nesveiki asmens. Pašauktųjų privalomos darbo tarnybos atlikti apmokymas bus vykdomas greičiausia ta pat programa, kokia dabar yra praktikuojama vadinamose darbo savanorių stovyklose. Šešias valandas kasdien darbo kuopos turės dirbti užduotą darbą (dažniausiai žemės kasimo darbai), o tris valandas turės sportuoti. „Sporto“ programa apima ir pratimus su mažojo kalibro ginklais. Tuo būdu asmens, atlikę privalomą darbo tarnybą, turės pakankamą karinį parengimą. Iš jų tarpo bus rekrutuojami kariiviai reichswerui. Vadinasi, darbo tarnybos stovyklos bus reichsvero jėgų rezervuaras.

Spėjama, kad darbo tarnybos įvedimas susijęs su numatoma reichsvero pavertimu **milicine kariuomene**, kuri susidės iš 300.000 vyrų.

Vokietijoje šaukiamo amžiaus vyrų metinis kontingentas sudaro apie 500 — 550 tūkst. žmonių. Iš to kiekio į darbo tarnybą kasmet bus šaukiama apie 400.000. Darbo tarnybos metu dar kartą bus atliekamas žmonių persijojimas ir į kariuomenę bus parenkami tik visais atžvilgiais tinkami jaunuoliai. Tuo būdu norima nepakinkamą kariuomenės kiekybę pakeisti kokybe.

Pradžioje vyrus į kariuomenę buvo norima parinkti iš smogiųjų dūlių, bet reichsvero vadovybė šiam sumanymui pasipriešino, laikydama smogikus sugadintais ir nepatikimais žmonėmis. Todėl apsisota prie darbo tarnybos sumanymo.

„KARINGAS“ KRAUTUVININKAS

Tilžės elektros ir radio reikmenų krautuvės savininkas Jancas savo krautuvės lange pastatė nedidelį patrankos modelį ir prie jo padėjo stambiomis raidėmis įrašą: „42 centimeter Geschütz — eingestellt auf Kowno und Paris“ (42 cm patranka, nustaikyta į Kauną ir Paryžių). Labai keista, kada suaugę žmonės žaidžia, kaip vaikai. Pusiausvyros netekusių žmonių nerimti išsišokimai nenugąsdins nei Kauno, nei tuo labiau Paryžiaus. Taip toli siekiant galima nagus nusvilti.

VILNIAUS GYVENTOJAI ORGANIZUOJAMI PRIEŠLĒKTUVINEI APSAUGAI

Lenkijos oro apsaugos liga (LOPP) paskiausiai suskato organizuoti Vilniuje priešlėktuvinės apsaugos komitetus, kurie turi propaguoti priešlėktuvinės apsaugos idėją ir rengti gyventojus pasyviai priešlėktuvinei apsaugai.

NAKTINIAI ŠAULIŲ MANEVRAI

Spalio mėn. 6 d. 24 val. Kauno (I) Vl. Putvinskio šaulių būrio šauliai kartu su Vytauto kalno būrio šauliais išžygiavo naktiniams manevrams. Manevrų zona buvo Kaunas — Nevėžio tiltas. Šitų būrių tikslas buvo sutrukdyti Raudondvario (raudonieji) šaulių būrio dragūnams ir pėstininkams persikelti per Nevėžio tiltą.

Pažymėtina, kad dauguma šaulių gerai orientavosi nakties manevruose ir uždavinių atliko neblogai. Baltiesiems vadovavo ats. j. ltn. Danaitis, o raudoniejiems — ats. j. ltn. Kriausa. Vyr. manevrų vadovas buvo ats. j. ltn. Lazauskas.

ŠAULIAI LEIS LAIKRAŠTELĮ

(I) Kauno Vl. Putvinskio šaulių būrys netrukus išleis sieninį laikraštėlį, kurio turinį bus: vedamieji, karinis parengimas, šaulės moterys, sportas, humoras ir t. t. Redaktorius — ats. j. ltn. Vl. Juodvalkis, o sekretorius šaulys ats. viršila Masevičius.

Vl.

KLAIPĖDOS ŠAULIŲ MANEVRAI

Spalio 7 d. buvo didieji Klaipėdos rinktinės šaulių manevrai. Manevruose dalyvavo Klaipėdos igulos karininkų dalis, kaip instruktoriai. Be to, buvo atvykęs ir pats šaulių sąjungos viršininkas plk. leit. Kalmantas, kuris paaikškino klaidas. Manevrai užtruko visą dieną. Manevruose dalyvavo visi Klaipėdos miesto būriai kartu su sanitarais ir savo orkestru. Aplamai, manevrais šauliai buvo patenkinti.

Jonas Misiūnas

RENGIASI PAMINĖTI KAUTYNES TIES RADVILIŠKIŲ

Spalio 6 d. Radviliškio šaulių būrys Dr. V. Kudirkos pradžios mokykloje surengė vakarą su vaidinimu ir didžiule dajktine ir pinigine loterija. Už bilietus surinkta apie 400 lt., o loterija užtruksianti keletą dienų ir duosianti apie pusantro tūkstančio lt. pelno. Viskas skiriama baigti įrengti jau pastatytiems didžiuliams būrio namams, kuriuos atidaryti rengiamasi lapkričio 23, kariuomenės šventės dieną. Tuo radviliškiečiai nori išpūdingiau paminėti prieš 15 metų (1919. XI. 21, 22 d.) mūsų, tada tik susitvėrusios, kariuomenės šauiniai ir garbingai laimėtas kautynes su bermontininkais.

V. p. Gabševičius

ŠAULIŲ LAUKO PRATIMAS

Rugsėjo 30 d. buvo Marijampolės šaulių bataliono lauko pratimas „Kuopos išėjimas iš kautynių“.

Pratime turėta kulkosvaidžiai, raitininkų dalys, ūkio dalis ir sanitarija.

Artilerijos ugnis paženklinta granatomis ir petardomis. Buvo pavartotos ir dūminės uždangos. Kaip organizavimo, vadovavimo, taip ir vykdymo bei paliepiamų vykdymo atžvilgiu lauko pratimas visais atžvilgiais pavyko.

Šį pratimą vispusiškai kariškai praversti padėjo 9 p. L. K. Vytenio pulkas.

ANTRINĖ KARO TARNYBA LENKIJOJE

Lenkijos prezidentas Moscickis pasirašė dekretą, kuriuo įvedama „antrinė karo tarnyba“. Privaloma visiems vyrams nuo 17 iki 60 m. ir visoms moterims nuo 19 iki 45. Smulkias „antrinės karo tarnybos“ taisykles parengti ir šią tarnybą vadovauti bei tvarkyti pavesta kariuomenės vadovybei.

Antrinės tarnybos dalys tuo tarpu suskirstytos į 6 rūšis: 1) susisiekimasis (transportas), 2) ryšiai (telegrafas, telefonas, radio, paštas), 3) priešdujinė ir priešlėktuvinė pagalba, 4) ugnia-gesiai, 5) sanitarinė pagalba.

Visi asmens, įskaityti į antrinę karo tarnybą, karo atsitikimu gali būti mobilizuojami.

Taikos metu jie turi dalyvauti manevruose ir patikrinamuose bandymuose. Nuo tarnybos „antrinėj kariuomenėje“ atleidžiami tik dvasininkai, parlamento nariai ir su fiziniais trūkumais ar nesveiki asmens, kurie turi patiekti valdžios gydytojo pažymėjimą.

Dekrete nurodoma, kad tarnyba „antrinėj kariuomenėje“ reikalauja tokio pat vyriškumo, klusnumo ir drausmės, kaip ir tikrojoje karo tarnyboje. Vengia atlikti savo pareigas ar neklausados baudžiami kalėjimu ligi 1 metų ir bauda ligi 5000 zlotų.

KARIUOMENĖS GYVENIMAS

MIRĖ

Rugsėjo mėn. 21 d. mirė pionierių bataliono liktinis jaun. puskarininkis *Gerhardas Radmacheris*, kilęs iš Klaipėdos apskr. Nidos m. Vellionis palaidotas Nidos kapinėse.

ATSARGINIAI PAKELTI Į AUKŠTESNIUS LAIPSNIS

Spalių 3 d. atsarginiai, daug ko naujo išmokę, paliko bu- tegeidininkus ir išvyko į savo tėviškes mokytis būsimųjų jau- nų karių. Beveik kiekvienas atsarginis puskarininkis yra šaulių būrių vadai, mokytojai ir t. t.

Atsarginiai beveik kiekviename savo žingsnyje parodė daug iniciatyvos, noro padirbėti, kuo daugiausia išmokyti ir t. t. Mątydamas tai pulko vadas plk. Genys, kad atsarginiai gerai žino savo pareigas ir jas sąžiningai atlieka, pratimų metu (spalių 1 d.) pakėlė į aukštesnį laipsnį šiuos karius: 1) vyr. pusk. Petrauską Joną į viršilios, 2) jaun. pusk. Gedvilą Stasį į vyr. pusk., 3) jaun. pusk. Šilėną Joną į vyr. pusk., 4) jaun. pusk. Jasiukaitį Joną į vyr. pusk., 5) grand. Marti- naitį Martyną į jaun. pusk., 6) grand. Globį Praną į jaun. pusk., 7) grand. Šveikauską Liudą į jaun. pusk., 8) eiliniį Gružinską Petrą į grand., 9) eil. Rademaką Andrių į grand., 10) eil. Kvederą Petrą į grandinį.

KA VEIKIA PUSKARININKIAI

Atėjus ilgesniems rudens vakarams, daugiau atsiranda ir atliekamo laiko. Nuo š. m. spalių mėn. 1 d. Tauragėje prie aukštesniosios komercijos mokyklos puskarininkiai sudarė vakarinius kursus. Visus mokytojus samdo savo lėšomis, iš tos pat mokyklos. Minimuose kursuose yra dvi grupės, t. y. pirmoji grupė per šią žiemą baigs I ir II klasę, o antroji III ir IV klasę. Šiuos kursus lanko per 20 puskarininkių. Dau- gumas puskarininkių jau yra baigę keturias ir penkias kla- ses. Tie pusk. rengiasi privatiškai pas gimnazijos mokytojus ar pas aukštesniųjų klasių mokinius ir kitų metų pavasarį mano laikyti eksternais egzaminus iš aukštesniųjų klasių.

San. pusk. M. Grinius

GERAI BAIGUSIEJI APDOVANOJAMI

Rugsėjo 29 d. buvo 1 gusarų pulko mokomo eskadrono išleistuvės. Gerai baigę mok. esk. XIV laidos kursą 4 esk. gus. *Ramanauskas Andrius* ir gus. *Fuksas Anatolijus*, I-mo esk. gus. *Petronis Petras*, sunkiųjų kulkosvaidžių esk. gus. *Maldeikis Jurgis* ir gus. *Martinonis Lionginas* pakelti į jau- nesnio puskarininkio laipsnį. Kiti, baigę patenkinamai, pa- kelti į grandinio laipsnį.

4 esk. gus. *Ramanauskas Andrius*, kaip baigęs pirmuoju, gavo dovanų sidabro laikrodį. 4 esk. gus. *Fuksas Anatolijus*, baigęs antruoju, ir 1-mo esk. gus. *Petronis Petras* — tre- čiuoju, gavo dovanų nikelio laikrodžius.

Pulko arklių kaustymo mokyklos XV laidos kursą bai- gęs pirmuoju 3 esk. gus. *Rimskis Antanas* gavo dovanų si- dabro laikrodį, sunk. kulk. esk. gus. *Pūskis Alfonsas*, baigęs antruoju ir gus. *Gustys* — trečiuoju, apdovanoti nikel. laik- rodžiais.

Pažymėtina, kad iš 19 mokinių baigė: 4 — labai gerai, 6 — gerai ir 9 — patenkinamai.

Rugsėjo 29 d. vakare, pulko salėje, gusarams nemokamai buvo rodoma kinas „Čerkesai“. Veikalas visiems labai pati- ko, nes buvo vaizduojama austrų ir rusų kavalerijos veiki- mas didžiojo karo pradžioj.

Pageidautina dažniau tokios filmos kariams rodyti.

J. G.

JAUNIEJI ATSARGINIŲ NEPRALENKĖ

Spalių 1 d. visiems 1 p. pulko kareiviams buvo surengti dideli manevrai, kuriose dalyvavo atsarginiai, atlieką karo pra- timus, ir jauni kareiviai. Manevrai labai gerai pavyko. Jauni kareiviai stengėsi savo sumanumu atsarginius nugalėti, bet tai jiems nepavyko, nes atsarginiai nepasidavė, tuo parodydami, kad per trumpą 3 savaitių kartojimo laiką jie puikiai viską pri- siminė.

mld.

VĖL PRADĖJO MOKYTIS

Rugsėjo 30 d. buvo atsk. art. grupės mokomosios komandos IX laidos išleistuvės. Baigusieji beveik visi išlaikė egzaminus gerai ir pakelti į grandinio laipsnį, o eil. Š a d e i k a, kaip baig- siančių pirmuoju, pakeltas į jaun. puskarininkio laipsnį.

X. 1. po atostogų pertraukos prasidėjo liktinių puskarini- kių švietimo pamokos. Pamokos vyksta grupėmis: pirmą gru- pę sudaro besirengia į ketvirtą klasę, antrą grupę besirengia į penktą klasę, tretieji ir ketvirtieji lanko gimnazijas ar priva- čiai rengiasi. Pamokos intensyviai vyksta kasdien. Dėsto spe- cialiai pakviesti lektorai. Žodžiu, liktiniai kas gyvas griebiasi knygų.

X. 6. atvyko į grupę kariškas žinias pakartoti „lietuvių barzdūčiai“ — atsarginiai. Pabrėžtina, kad atsarginiai iš pat pirmų dienų griebiasi intensyvaus darbo.

M.

KARIAI MĖGSTA ŠVIESTIS

4 p. L. K. *Mindaugo* pulkui įsikūrus Pajuostėje, naujai pa- statytose igulos būstinėse, karių gyvenamas gavo kitą kryptį. Esant miestui nuo Pajuostės už kelių kilometrų, dauguma karių atliekamomis nuo užsiėmimų valandomis neina į miestą, bet čia pat kur nors laukuose ilsisi prie laikraščių ir knygų. Taip pat pastebėta, kad dabar kareiviai mielai praleidžia net be pertrau- kos po kelias valandas pulko skaitykloje, atidžiai sekdami, spaudą, ypač „Kari“, kuriame, be specialių dalykų, daug dėme- sio kreipiama į žinias apie kitas kariuomenės dalis. Negalima nutylėti ir to, kad pulke nėra, beveik, kario, kuris nesidomėtų kariška spauda ar tuo, kas jam kaip kariui būtina. Aplamai, 4 p. pulko kariai mielai šviečiasi visi ir visi stengiasi kiek ga- lima geriau pasirengti tėvynės gynimui.

Alg. R.

ULONŲ POILSIS ŠILINĖJ

Spalių mėn. 4 d. ulonų p. vienas eskadronas, grįždamas iš Klaipėdos krašto, sustojo poilsio šilinėj (Raseinių apskr.).

Poilsio vjeta buvo parinkta gražioje vietoje, paliai Ne- muną ažuolyne.

Raitininkų pasižiūrėti susirinko nemažas būrelis žmonių. Gražūs arkliai, tvarkingai sudėti balnai su sustatytais gink- lais domjona praeivį.

Ypatingai visus vilioja pulko orkestras. Čia pat ulonai valgė pietus. Sriubos skanumas. Reta šeimininkė taip ska- niai galėtų pagaminti.

Linksmi mūs rajteliai. Nors žygio metu ir vargino lie- tus, tačiau, grojant orkestrui polkute, pasipylė poros ant pievelės šokti.

Gera mūsų kariuomenėje. Visi švarūs, linksmi. Šiuo keliu ulonai žygiavo pirmą kartą. Po poros valandų tvar- kingoje voroje nužygiavo Kauno link.

Lajmingos kelionės jums, ulonai!

Praelvis

KARIUOMENĖJE IŠMOKSTA AMATŲ

Kiduliai (Šakių apskr.) Neseniai parvyko į atsar- gą atlikę karo prievolę vyrai — kiduliečiai. Tarp parvykusių yra ir nemaža amatininkų: kalvių, siuvėjų, dailidžių ir t. t., kurje kariuomenėje labai išspecializavo savo amate. Dau- gumas šių amatininkų, prieš išvykdami į kariuomenę, buvo labai blogi savo amato specialistai, tačiau kariuomenėj dirb- dami dailių dirbtuvėse išmoko puikjusiai dirbti savo amato darbą. Šie visi amatininkai dabar turi labai daug klientų, nes apylinkės žmonėse yra nuomonė, kad tik tas yra geras amatininkas, kuris ir kariuomenėje savo darbą dirbo. Ka- riuomenėje viskas gerai išmokstama dirbti — tenka išgirsti iš žmonių. Šie amatininkai džiaugiasi kariuomenėje išmokę gerai dirbti. Jiems dabar ir atsargoj gera gyventi, nes darbo turi pakankamai. Jaunieji amatininkai stengiasi būtinai pa- kliūti į kariuomenę, nes mato, kad ten galima daug ko iš- mokyti ir iš to turėti naudos.

J. Tautgirdas

GRAŽIAI ĮSIRENGĖ NAUJOJE BŪSTINĖJE

2 p. D. L. K. Algirdo pulko likt. pusk. ramovė moderniškai įsikūrė naujoje būstinėje.

Gražaus įspūdžio daro naujai atromentuota salė, nauji stalai. Ramovė įsigijo biliarda, šachmatų, lotto ir kitų žaidimų. Radio linksmina lankytojus. Ten pat yra skaitykla ir biblioteka. Iš dienraščių prenumeruojamas „L. Aidas“, „Lietuvos Žinios“ ir „Rytas“; gaunamas „Karys“, „Mūsų Žinynas“, „Trimitas“, „Mūsų Rytojus“, „N. Romuva“. Kitoj būstinėj atidarytas bufetas.

Žodžiu, likt. pusk. algirdininkai, pulko vadovybės dėka, turi kur kultūriškai laiką praleisti ir svečius priimti. VI.

BIRUTININKŲ PULKO ŠVENTĖ

Mums, ulonams, spalį 1 diena yra labai brangi, nes tą dieną išpuola pulko šventė. Šiais metais savo garbingą šventę ypatingai iškilmingai šventėme, nes be kitų svečių, buvome pasikvietę ir savo kardo draugus — husarus, kurie gausingai dalyvavo. Rytą įgulos bažnyčioje buvo pamaldos. Po pamaldų pulkas buvo išrikiuotas aikštėje, kur pulko vadas pašveikino visus savo karius šventės proga. Vėliau buvo pulko paradas. 14 val. visi laisvi nuo tarnybos ulonai buvo nuvesti į miesto kiną pažiūrėti filmo. Vakare karininkų ir likt. puskarininkų ramovėse buvo šokiai. Šokiams labai gražiai sugriežė husarų pulko orkestras.

Vyr. pusk. A. Gedrimas

GREITAI ĮSMOKO KALBA

Ryšių bataljono 2 telegrafo, telefono kuopoj nuo pereito pavasario tarnauja ir keli klaipėdiškiai kariai. Kai kurie jų, atvažiuavę į dalį, silpnai temokėjo lietuvių kalbos, tačiau, pralinkus tiems penkjiems mėnesiams, jų didelio triūso ir pastangų dėka dabar jau kitas ir visai laisvai kalba.

Klaipėdiškiai jaunuoliai taip pat labai gabūs ir neatsilieka nuo kitų karių.

Mk. Valaitis

KARIUOMENĖ — AUKLĖTOJA

Širvintos. Ašarginiai kariai, kurie prieš karo tarnybą namuose kalbėjo lenkiškai, nemokėjo skaityti, iš kariuomenės grįžo išauklėti, pamėgę knygas ir laikraščius, kalba tik lietuviškai. Daugis prenumeruoja: „Kari“, „Trimitą“, „Mūsų Vilnių“ ir gausiai stoja į vjetos šaulių būrį.

Širvintų šauliai geri vaidilos. Dažnai rengia vakarus, sporto pratimus, gražiai dainuoja kariškas dainas. Būrys turi gražiai tvarkomą biblioteką, kur yra ir žurnalų komplektų. Visos knygos ir žurnalai gražiai įrišti.

Ant. Kalnius

ŠAUKIAMAS II AMERIKOS LIETUVIŲ ATSARGOS KARIŲ SUVAŽIAVIMAS

Kaip apytikriai skaičiuojama, J. A. V. gyvenančių lietuvių tarpe yra apie 40.000 asmenų, tarnavusių kariuomenėje. Dauguma jų yra J. A. V. kariuomenės ir karo laivyno buvę kariai ir jūreiviai, kurių dalis tarnavo Amerikos kariuomenėje per didįjį karą ir dalyvavo kovose su vokiečiais Prancūzijoje. Gyvena Amerikoje, nors ir nedidelis skaičius, lietuvių atsargos karių, tarnavusių Lietuvos kariuomenėje, ir savanorių, dalyvavusių kovose dėl Lietuvos nepriklausomybės. Jau prieš keletą metų kilo sumanymas lietuvius, buvusius karius, gyvenančius J. A. V., suburti į tam tikrą organizaciją. 1930 m. New Jorke įvyko pirmas lietuvių, buvusių karių, suvažiavimas arba, kaip amerikiečiai lietuviai sako, seimas, nutaręs įsteigti organizaciją — Lietuvių legioną. Tuojuo buvo išrinktas legiono štabas (kitais sakant, centro valdyba) ir nutarta organizuoti skyrius, kurie ten vadnami legiono postais. Postai žymimi eiliniiais numeriais. Ligšiol įsisteigė dar tik keturi postai. Savaimė suprantama, kad dar tik dalis Amerikos lietuvių atsargos karių įstojo į minėtą organizaciją.

Š. m. lapkričio 18 d. New Jorke šaukiamas antrasis Lietuvių legiono suvažiavimas.

VILNIUJE BUS STATOMAS NAUJAS AERODROMAS

Vilniaus spauda praneša, kad lenkai mano prie Vilniaus (Novosiolkuose) statyti naują aerodromą, nes dabartinis esąs per toli nuo miesto. Tuo tikslu įsakyta nusavinti reikalingą žemės plotą, kuris bus paimtas iš Vilniaus miesto savivaldybės ir iš Kuprioniškio dvaro. Aerodromo statyba bus pradėta kitą pavasarį.

LFLS — LGSF 2:1 (2:0)

Spalį 6 d. draugiškas futbolo rungtynes žaidė LFLS su LGSF. Pirmoji išėjo geriausios savo sudėties, o paskutinioji su dviem žaidėjais iš C klasės. Todėl nenuostabu, kad žaidime žymiai vyravo LFLS, kuri, deja, vos vieno golo skirtumu teįstengė nugalėti savo priešą.

Antram puslaiky LGSF persigrupuoja, kas jai išejna į naudą, tačiau labai nesiseka, bet vis dėlto puslaikį baigia 1:0 savo naudai.

Negalima nutylėti dėl abiejų komandų žaidėjų nedrausmingumo, kurie bardavosi ir keikdavosi negražiais žodžiais. Negerai, kad teisėjas į tai nereagavo.

MSK — KSS 5:0 (3:0)

Spalį 7 d. Lietuvos futbolo pirmenybėms žaidė klaipėdiškė KSS su aikštės savininku MSK. KSS-ui šios rungtynės buvo paskutinės ir ji pirmenybes baigė gana liūdnai: 10 taškų, 22:33 golų.

Šioms rungtynėms KSS atvažiavo nenuolatinės savo sudėties ir gerai MSK komandai buvo lengvai nugalima. Jau pat rungtynių pradžioje atrodė, kad KSS turės pralaimėti, nes ji nuolat atsidurdavo pavojų.

Antram puslaiky KSS imasi inčiatyvos įmušti nors garbės golą, bet jai nesiseka. MSK spaudime, o 12 min. Lingis pasiekia 4:0 ir 39 m. Lapėnas rezultata baigia žymėdamas 5:0.

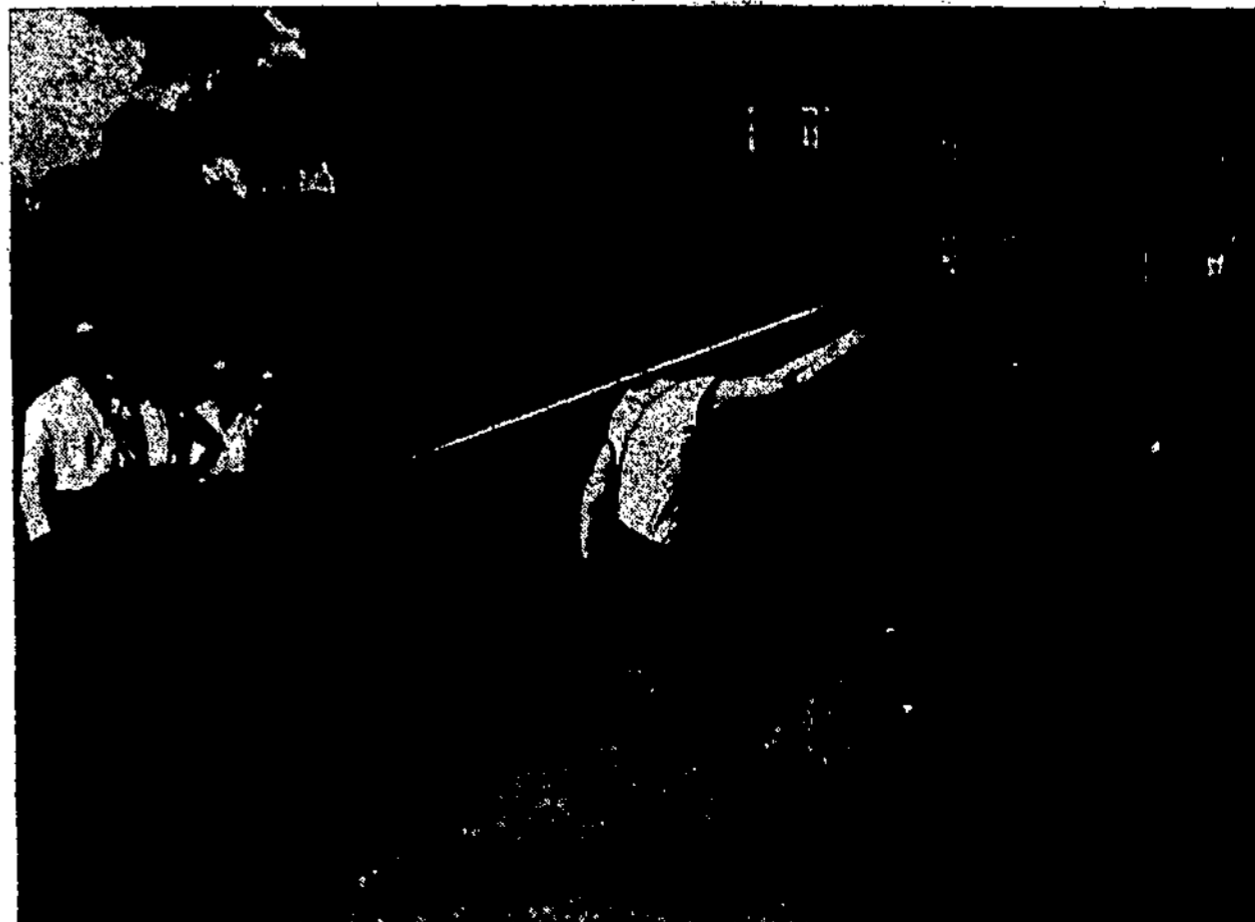
MSK laimėjo pelnytai, bet per aukštu rezultatu. Teisėjas Matulevičius buvo geras.

VERTA BAUSMĖ

Pereitam „Kario“ nr. buvom trumpai paminėję apie incidentą š. š. Kovas — LGSF rungtynių metu. Dabar Kažo valdyba savo posėdy nutarė už nedrausmingumą visus tą dieną žaidžiusius š. š. Kovo žaidėjus nubausti sąlygine diskvalifikacija duodant vienų metų laiką, o komandos vadovui Žebrauskui pareiškė griežtą įspėjimą už nesuvaldymą komandos žaidėjų.

MEISTERIS DAR NEPAAIŠKĖJO

Pereitam „Kario“ nr. buvom žadėję šį kartą pranešti apie futbolo meisterį, tačiau jis dar nepaaiškėjo. Mat, X. 7 d. turėjo žaisti š. š. Kovas — MSK, bet pirmajai prašant rungtynės buvo atidėtos kitam šeštadieniui ir meisterio vardas liko neišaiškintas. Bet per kitą šeštadienį ir sekmadienį Lietuvos futbolo meisteris gali paaiškėti, bet gali dar neišsėskniu pasidaryti. Viskas priklausys nuo rungtynių š. š. Kovas — MSK. Jeigu š. š. Kovas laimės, tai ir meisterio

Ieties mėtymas

Pajaujo foto

vardas jam priklausys, o jeigu ne, tai greičiausiai (jeigu LGSF nugalės „Sveikata“, o nugalėti yra daug vilčių) jam teks su „Tauru“ žaisti pereinamas rungtynes... Kokia gyvenimo ironija! Jeigu MSK laimėtų su š. š. Kovu, o LGSF su „Sveikata“, tai trys komandos (MSK, LGSF ir LFLS) turėtų po lygiai (14) taškų ir tarp savęs turėtų persirungti dėl pirmos ir antros vietos. Tuomet futbolo mėgėjai turėtų progos pamatyti dar kelias nepaprasto įdomumo ir reikšmės rungtynes. Lauksim didžiųjų šios savaitės futbolo įvykių.

LENGV. ATLETIKOS SEZONO UŽDARYMAS

Spalių 7 d. kariuomenės stadione buvo lengv. atletikos sezono uždarymo rungtynės, kuriose dalyvavo daug sportininkų iš visų klubų. Pagerinti du junjorų rekordai. Žemiau paduodame pirmųjų ir antrųjų vietų rezultatus.

Senjorai: 100 m — Švarplaitis (KSS) 11,3 s., Jodelė (Grandis) 11,4 s., 200 m — Švarplaitis 23,6 s.; Blinka (Grandis) 24,0 s. 300 m. — Jarmalajevs (JSO) 2:06,7 m., Čepas (Grandis) 2:26,0 m. 1500 m — vyr. pusk. Barkauskas (LGLS) 4:25,8 m., Tarvydas (JSO) 5:16,4 m. 3000 m — ats. j. ltn. Kijauskas (Grandis) 10:06,4 m., Peravazas (JSO) 10:14,8 m. 5000 m be konkurencijos Tendis (KSS) 16:17,0 min. 400 m barjerinis — Balčius (Grandis) 1:14 s., Jankevičius (Grandis). *Estafetė* 4×100 m — Grandis I 48,1 s., Grandis II 49,2 s. *Švedų estafetė* (400+300+200+100). Grandis be konkurencijos 2:21,2 m. *Šokimas į tolį* — Jodelė 5,97 m, Gontis (Gr.) 5,95 m. *Šokimas į aukštį* — Kermaitis (JSO) 160 cm., Balčius 156 cm *Trišokis* — Gontis 12,65 m., vyr. pusk. Seliokas (Grandis) 12,04 m. *Rutulio stūmimas* — Budrevičius (Grandis) 12,26 m., Tamulynas (JSO) 12,20 m. *Disko mėtymas* — šačkus (JSO) 37,93 m, Tamulynas 37,87 m. *Ietis mėtymas* — Anieliauskas (Grandis) 56,51 m., Tamulynas 55,20 m.

Junjorai (pirmas vietas): 60 m — Korelis (Makabi) 7,2 s. (naujas Liet. rekordas), 200 m. — Augevičius (LFLS) 24,4 s., 300 m — Miliukevičius (LDS) 2:12,6 m. 3000 m — Vietrimas (LGSF) 10:05,4 m., 4×100 m Grandis 51,9 s., *Šokimas į tolį* — Augevičius 5,83 m, *šokimas į aukštį* — Korelis 1,55 m, *rutulys* — Krivickas (JSO) 13,20 m., *ietis* — Kamičaitis 55,18 m.

Moterys: 60 m — Kalvaitienė (LFLS) 8,2 s., 200 m. — Kalvaitienė 28 s., 400 m. — V. Širvydaitė (Grandis) 1:12,6 min.; 4×100 m. — Grandis I 1:00,0 m, *šokimas į aukštį* — Širvydaitė 1,30 m, *diskas* — Vaškelytė (JSO) 23,55 m, *ietis* — Vaškelytė 28,80 m.

Blogai tas, kad įsiregistravę dalyviai neateina rungtyniauti.

DIDELĖS ARKLIŲ LENKTYNĖS

Spalių 2 d. Ukmergės šaulių VI rinktinės štabas surengė dideles arklių lenktynes. Dalyvavo 27 šauliai - raiteliai. Lenktynes pravedė gusarų pulko ltn. Andriūnas. Gražus oras ir didelis susidomėjimas lenktynėmis į aikštę sutraukė daug žmonių.

Programa prasidėjo riščiabėgių lenktynėmis 600 m distancijoj. I v. laimėjo V. Stejkūnas, atjojęs per 1,30 min., II v. J. Pazūsis — 1,33. Toliau sekė kliūčių nugalėjimas. I v. laimėjo J. Pulokas. Užjojime su kliūtimis I v. laimėjo J. Baravykas per 2,14 min., II — J. Maskaliūnas — 2,25 m. 600 m lenktynes be kliūčių laimėjo J. Baravykas per 55,4 sek. II v. K. Valeika ir I. Imbras per 1 min.

Po lenktynių 1 pėst. D. L. K. Gedimino pulko vadas plk. M. Reklaitis išdaliavo laimėjusiems dovanas ir pasakė kalbą. Kavalerijos v-ko dovaną sidabrinę taurę laimėjo J. Pulokas (Pabaisko būrys). Pažymėtina, kad daug dovanų buvo gana vertingų ir jas paaukojo daugiausia ukmergiečiai valdininkai.

Meldutis

OLIMPIADOS ISTORIJA

Olimpiados vardas kilo nuo graikų miesto Olimpjos, į kurį sen. graikai kas ketveri metai siųsdavo savo sportininkus-lengvaatletus, kurie rungdavosi dėl laurų vainiko. Laimėtojus graikai labai gerbdavo ir tiesiog dievų išrinktaisiais vadindavo.

Žlungant senovės graikų kultūrai, kartu žuvo ir Olimpjos žaidimai. Tik IX šimtm. prancūzas Piere Kubertein susirūpino olimpiškų žaidimų atgaivinimu. Tuo reikalu Paryžiuje 1894 m. buvo sušauktas tarptautinis sporto suvažiavi-

mas, per kurį nutarta olimpiadas atgaivinti, o po poros metų nuo suvažiavimo, t. y. 1896 m., buvo pirmoji pasaulinė sporto olimpiada Atėnų mieste.

Kitos pasaulinės Olimpiados buvo Paryžiuje, Saň Suis, vėl Atėnuose, Londone, Stockholme, Antverpene, Paryžiuje, Amsterdame (čia dalyvavo Lietuvos lengvaatletai ir boksininkai) ir paskutiniai — Los Andžes'o mieste Amerikoje 1932 m.

Prie lengvosios atletikos žaidimų dabartinėse olimpiadose yra priskirti ir naujesnių laikų žaidimai, k. a.: futbolas, šaudymai, hockey ir t. t.

J. Šiožinių Šiožn.

„IMPREGNITO“ APSAUGINIAI APDARAI

Iš visų vartotų didžiajame kare nuodingųjų medžiagų ypatingai pavojingas buvo iperitas (prancūziškai — ypperite) — skystimas alyvos pavidale. Po apšaudymo iperitiniiais sviediniais prieš užimto ploto, jis būdavo užnuodytas ke- lioms dienoms ar net kelioms savaitėms. Kadangi garai turi silpną, mažai jaučiamą kvapą, tai iš pradžios būdavo nepastebimi. Tačiau patekę ant kūno odos, po 1—3 parų iperito lašai sužalodavo kūną: ir pradžių atrodydavo, lyg nudegintas — kūną išberdavo pūslėmis. Kvėpuojant oru, kuriame yra šių dujų, 0,15 g. kubiniame metre, žmogus nusinuodija per 20 minučių.

Dabar kitų kraštų, daugiausia didžiųjų valstybių, kariuomenėse daug galvojama apie tokius apdarus, kurie galėtų apsaugoti žmogaus kūną nuo iperito veikimo. Tuo reikalu vartojamas apdaras iš audeklo, išmirkyto tam tikrame skystyme. Prancūziškai tokia medžiaga apsauginiams apdarams vadinama impregnitū (nuo pranc. „impregner“ — išmirkyti).

Apie tokius apdarus rašo Amerikos „priešdujinės apsaugos vadovėlis“, tokius apdarus išbandė vokiečių firmos, jais rūpinasi prancūzai ir švedai. Žodžių, rašo rusų žurnalas „Chimija i oborona“, užsienis šiuo reikalu gyvai susirūpinęs ir visur bandomi impregnito apdarai. Tačiau, niekur nerasime sudėties tų skysčių, kuriais turi būti išmirkyti apdarai. Taj sudaro jau valstybių ir atskirų firmų paslaptį. Žurnalo nuomone, užsienių valstybės jau gamina apsauginių apdarų kompleksus.

ENERGINGOS FIRMOS

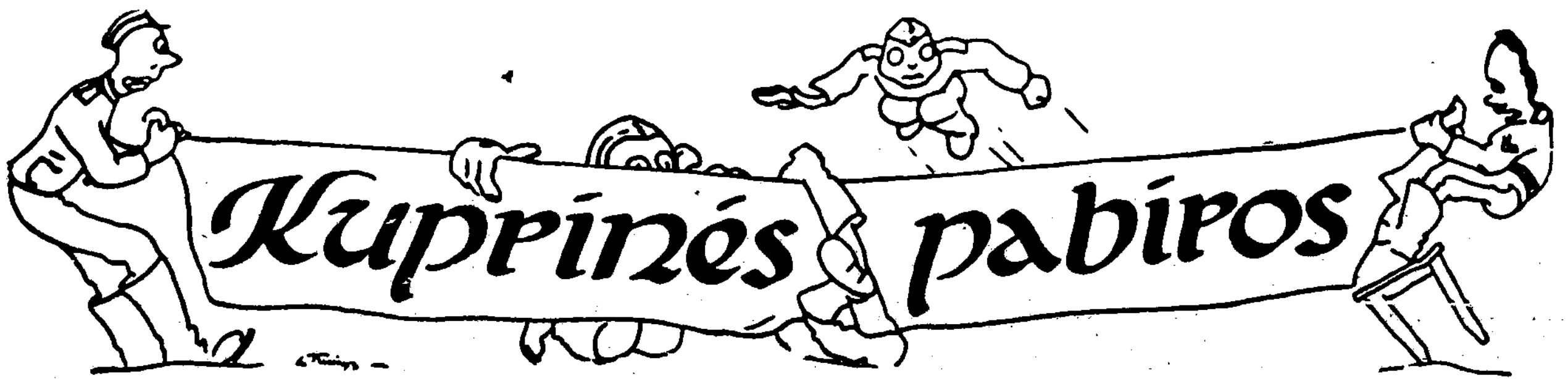
Prancūzų spaudoje dažnai ir daug rašoma krašto priešlėktuvinės apsaugos reikalais. Gydytojai tais reikalais gyvai domisi. Dabar Prancūzijoje atsirado visa eilė įmonių, kurie iš to jau gerai pasipelnė. Įmonių atstovai vaikščioja po namus ir siūlo įrengti namų rūsyje slėptuves. Už vieną vietą atskiram žmogui agentai prašo po 100 frankų (arti 30 litų mūsų pinigais). Statant slėptuves, įmonės gauna didelį, iki 60, net 75% pelną.

Rūpinasi priešdujine apsauga ir vyriausybė. Paryžiui skirta 20.000.000 frankų priešlėktuvinei apsaugai įrengti. Policijos prefektas buvo prašęs tam tikslui paskirti iki 40.000.000 frankų, bet dėl krizės šią sumą teko sumažinti.

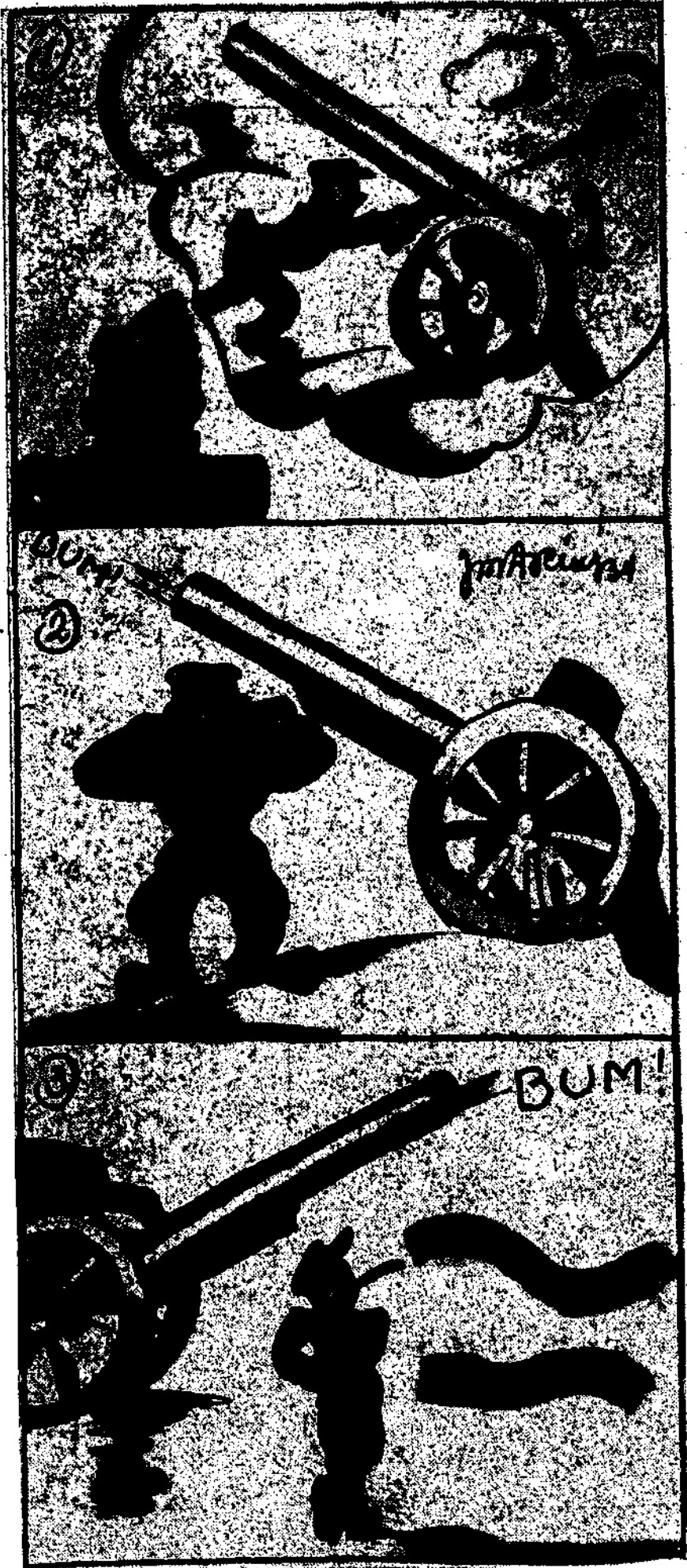
JAU PRIEŠ 6000 M. ARKLYS BUVO NAMINIS GYVULYS

Istorija yra nustaciusi, kad pirmieji arklių prisijaukino vidurinės Azijos gyventojai. Per kasinėjimus Pietų Persijoje, Elame, rasta molinė lentelė, kurioj atvaizduotos 19 arklių galvos su tam tikrais parašais. Mokslininkai spėja, kad tai karališkosios arklidės arklių veislės registracija iš ketvirtojo tūkstančio metų prieš Kristų. Tai seniausia iki šiol susekta žinia apie arklių. Iš rytinės Azijos arklys paplito Maž. Azijoje ir vėliau Europoj. Vadinasi, arklys virto naminiu gyvuliu mažiausiai prieš 6.000 metų ir yra vienas seniausių naminių gyvulių.

Klemensas Gristas — artilerininkas

1. Buvo Klemensas naujokas, —
Kartais dirbo, kartais juokės,
Kartais krapštė galvą savo —
Šitaip šaudymą vaizdavos.

Į kariuomenę atvykęs
„Gyvą“ patranką sutiko;
Tokia nuotaika jo buvo,
Kai aidėjo pirmas šūvis.

3. Bėga dienos, greit bus metai,
Jis prie šaudymo priprato, —
Gali šaudyti kiek gali, —
Traukia sau — dul-dul dūdelė!..

Jeigu „Kari“ vis skaitysi...

Jeigu „Kari“ vis skaitysi,
Daug žinosi ir matyti,
Kas pasauly dar šiandieną
Yra didelė naujiena.

Štai, už Prūsų netoliese,
Tarsi, šmėkla iš pavėsio,
Susimastęs, neramus
Slenka Hitleris į mus.

Bet vos bando, koją kelti,
Tuoju Europa ima barti.
Ir bematant jam už tai
Kailį išperia karštai.

O jei nori dar žinoti
Apie lenką bukaprotį —
Pasakysiu atvirai —
Su juo baisiai negerai.

Visos sutartys ar paktai,
Ar kitoki tenai aktai
Jam tarnauja be skirtumo
Tiktai vietoj pypkės dūmo.

Tai supranta jau kiekvienas
Nebereikia vykt už sienos
Į Ženevą ar Luganą,
Kad ištyrus lenkomaną.

Taigi mylimas pilietei,
Būsi puikiai apsišvietęs,
Jeigu vis skaitysi „Kari“,
Nenukrypdamas į šalį.

O be to, dar daug žinosi
Ir dalykuose kituose,
Kaip gyventi reikia vyrui,
Kad neklaudžiotum po tyrus...

Nes šiandieną visa lemia
Jau ne turtai ir ne žemė,
Bet ką moki, ką skaitai,
Kaip gyventi tu mastai.

Dėdė Baltrus

Atsarginių daina.

(Gaida: „Eina garsas nuo rubežiaus“)

Atėjo šaukimas iš komendanto,
šeimą reik palikti,
užmiršti savo talentą
ir į pulką vykti.
— Pasilik, žmonele, sveika
ir tu sūnau, Algi —
aš sugrįšiu iš pratimų
tvirtas — lyg didvyris.

Atvažiuovom mes į Kauną,
į tą slaunų miestą;
(kur žmogus žmogų apmauna,
o margarinas — vietoj sviesto).
Muzikantai dadas pučia,
žmonių minių, minios...
Atsarginiai uždainavę,
spaudė į kareivines.

Ir kiekvieną rytą kėlė
Mus skardus trimitas —
iki pusryčių žygiavom,
kad būt apetitas.
Buvo koją, tvirta koją
per tris savaitėles
— Rodos dingio mūs senatvė
ir atgijom vėliai.

Al. Sicila

Aš naujokas!...

Dar šiandieną aš naujokas,
Dar mažai pažįstu
Kario pareigas, rikiuotę,
Nors jau apsigrižtu.

Žengti sukiniu į kairę! —
Šaukia karininkas, —
Aš nujaučiu nesidairęs, —
Dreba mano kinkos.

Kai surinką — stot į vorą
Ir kiek galint bėgti! —
Mano dar taukinė stora,
Sunku atsikvėpti.

O kai marširuoti tenka
Žasinėlio žingsniu,
Pamatytumėt, broleliai, —
Juoko būtų linksmo!

Šypsos miėlas karininkas,
Juokiasi viršila,
Kai aš turniką išvydęs
„Meškos laužti“ kylu...

Timpt į viršų — Susiriečiu
Ir nuleidžiu kojas.
Nors nukristi kartais tenka,
Bet gerai man klojas.

Ypatingai man patinka —
Karinis statutas.
Tik dar žinios mano menkos,
Protas liliputo.

Bet netruks pamatysit,
mano supratimas
Bus kitokis, ir aš būsiu,
Lyg naujai atgijęs!

Puikiai šautuvą laikysiu,
Dar puikiau juo šausiu.
Eisiu pareigas tvarkingai;
Valandų negausiu.

Pamatysite, vyručiai,
Kad jau iš naujoko
Tapo nuostabus eilinis —
Nebėra nė juoko!

Ir kai šauks mane tėvynė
Vilniaus išvaduoti,
Pliksiu lenką, kol trispalvė
Ims ten plėvėsuoti!

Dėdė Baltrus

Naujieji leidiniai

LIETUVIŠKOJI ENCIKLOPEDIJA III t. VI SASIUVINIS

Aiškinami žodžiai nuo Bernis ligi Bezobrazov. Daug šiame sąsiuvinį įdomių straipsnių ir medžiagos iš li-tuanistikos. Gal pirmą kartą randame plačiau aprašytą Bernotavičiaus biografiją. Tai Lietuvos rašytojas, rašęs lenkų kalba (gimęs Kaune 1786. V. 18, miręs Lomžoje 1836. IX. 7). Daugelis esame skaitę jo apysakų: Pajauta, Lizdeikos duktė, arba lietuviai XIV amž. Įdėta trumpesnė J. Beržanskio biografija, gražiai aprašytas beržas ir geografinės vietos nuo beržo: Beržė, Beržynai, Beržynė ir t. t. Platesni aprašymai Besarabijos, Betygalos, Betliejaus, betono darbų ir padarinių, bezdžionų ir t. t. Visa gražiai pailiustruota.

LIETUVOS KARO INVALIDAS

Vienkartinis iliustruotas Lietuvos Karo Invalidų sąjungos leidinys, Kaunas, 1934 m.

Lietuvos Karo Invalidų sąjunga beveik kasmet išleidžia tuo vardu savo leidinį. Bet šiemet jis ypatingai įdomus ir savo turiniu ir išvaizda ir iliustracijomis. Visas leidinys skirtas Suomijai.

Žvelkim į turinį. Pirmiausia eina gražus nuoširdus žodis Suomų tautos karžygiams. Toliau — trumpa Suomijos istorija, Suomijos laisvės karas, laisvoji Suomija (kovos dėl nepriklausomybės istorijos bruožai), Suomijos kariuomenė, Suomijos kariuomenės dvasinis auklėjimas, Suomijos šaulių sąjunga, Suomijos laisvės kovų invalidų šelpimo darbas, Suomijos laisvės kovų invalidų namai — ritierių pilis, Suomijos Laisvės Kovų Invalidų Sąjungos dešimtmečio šventė, Suomijos laisvės karo invalidų dvaras Kyyhkyla, Helsinkiai — Baltasis šiaurės miestas, Suomų liaudies kūrybos turtai, Suomų literatūra ir spauda, prof. A. E. Niemi, Sveikinimas Lietuvos karo invalidams. Beveik visi straipsniai rašyti pačių suomių autorių. Prie to darbo, matyti, gana daug yra prisidėję ponas A. Oelleris, mūsų generalinis konsulas Helsinkiuose.

Kiekvienas su malonumu skaitys šį leidinį ir džiaugsis jį išsigijęs.

ALGEBRA. Z. BALUTIS — BALEVIČIUS

III-ji algebros dalis — teorija ir uždavinynas. Redagavo prof. Viktoras Biržiška. Šis vadovėlis skiriamas V-ajai klasei ir savimokai. Išleido „Spaudos Fondas“, Kaunas, 1934 met. 311 psl. Kaina 6 lt.

TRIMITAS 1934 M. NR. 40

Reikia pripažinti, kad šiame numery yra nemaža aktualių straipsnių, gana teisingai padėti nupasakojančių.

Spaudoje dažnai pasitaiko bauginančių žinučių apie būsimąjį karą. Be kito nurodoma, kad bus vartojamos bakterijos žmonėms naikinti ir prieš tą bakterinį karą bus sunku atsigręžti. A. Kelmūtis visai teisingai pastebi, kad bakterinis karas nebus toksai baisus, kaip kartais nusakoma, nes nuo vienu bakterijų galima apsisaugoti higienos reikalavimų prisilaikant, o kitos gali pačiam priešui sudaryti pavojų, todėl prieš jų vartojimą ir priešui reikės rimtai apgalvoti galimas sau pasėkas.

x patiekia keletą duomenų apie želigovskiadės organizavimą. Apie želigovskiadę ir patys lenkai paskelbė tiek diskredituojančių dokumentų, kad dabar jau niekas netiki, tarytum gen. Želigovskis savo iniciatyva sukėlė maištą. Gaila tik, kad tos visos medžiagos mes dar nesame tinkamai susistemine.

Vygandas primena spalio 9 d. keturioliktąsias sukaktuves. Italai daug veikę Trestui ir Trentinui atvaduoti, nors toji sritis sudarė vos apie 6% visos italų teritorijos. Todėl savaime aiškios mūsų pastangos atvaduoti net visą trečdalį mūsų okupuotų žemių. „Ar lenkai galės amžinai laikyti paverę tiek ukrainiečių, gudų, lietuvių? Negalės! Ar jie galės išlaikyti apie keturių šimtų kilometrų ilgio ir apie šimtą kilometrų pločio Vilniaus koridorių? Negalės! Lenkai anksčiau ar vėliau, ne po dešimties, tai po dvidešimt, ne po dvidešimt, tai po kelių dešimčių metų bus atstumti į savo etnografines sienas“. Tačiau ir tam įvykus Vilnius liks mūsų rankose, jei nebūsime viduje pakrikę.

TAUPO „KARIO“ PRENUMERATAI 1935 M.

4 p. pulko daugelis karių išrašo „Kari“ savo namiškiams, kuriuos tai, pasirodo, nepaprastai džiugina. Daugelis karių „Kari“ išrašo namiškiams už jų prisimčiamus pinigus, bet yra ir tokių, kurie sutaupe iš savo algos ir padaro namiškiams malonumą.

Alg. R.

Redakcijos atsakymai

BENUI JABLONSKIUI:

1) Tamstos straipsnyje „Atkreipkim jų dėmesį“ paliestas labai svarbus ir opus klausimas, liečias ūkininkus; straipsnyje raginama skatinti ūkininkus dalyvauti varžytynėse, kai kariuomenės dalių parduodama toks netinkamas kariuomenei turtas, kuriuo galėtų susidomėti ūkininkai, nes dabar įvairūs perkupčiai labai išnaudoja ūkininkus: pigiai pirktus tokiose varžytynėse daiktus, lupikaudami, žymiai brangiau parduoda ūkininkams; reikią apsaugoti ūkininkus nuo tokio išnaudojimo, reikią plačiau skelbti apie tokias varžytynes, raginant ūkininkus jose dalyvauti.

Tai vis labai sveikos ir gražios mintys, bet karo spaudos organui jos spausdinti ne visai tinka, nes kas liečia kariuomenės ūkio vadovybę, tai ji čia visiškai tvarkoj: iki šiol nebuvo nusiskundimų, kad kariuomenės ūkio vadovybė nusi-dėtų tiems kariuomenės ūkio nuostatų straipsniams, kurie varžytynių reikalą tvarko. O tie straipsniai štai ką byloja:

Ū-I str. 625 nustato, kad, parduodant turtą iš varžytynių, apie jas skelbiama oficioze, o jeigu yra vietos dienraštis, tai ir jame trimis savaitėmis prieš varžytynių dieną; skelbi-muose, be varžytynių dienos, valandos ir vietos, turi būti nu-rodoma ir kas parduodama, atskirų daiktų neišvardinant. O str. 626 specialiai taikomas ūkininkams ir skamba (žodis į žodį) taip: „Jeigu parduodami tokie daiktai, kuriais galėtų susidomėti ūkininkai, tai, be skelbimo laikraščiuose apie parduodamąjį turtą, pranešama ir apskrities savivaldybių istar-goms. Šiuose pranešimuose parduodamas turtas išvardyna-mas smulkiau.“

Taigi, kaip matome, ūkininkai iš kariuomenės pusės turi būti ir yra raginami dalyvauti varžytynėse juo plačiau, ir jeigu jie jose nedalyvauja, tai čia jau jų pačių kaltė.

Reikia, žinoma, visokiais būdais juos raginti tokiose varžytynėse dalyvauti, bet karo spauda čia nieko nepadės, nes ūkininkai mažai ja domisi. Pravartu būtų Tamstos keliamu klausimu įdėti straipsnį į ūkininkų plačiai skaitomus laikraščius, paraginusi juos nepasiduoti perkupčių išnaudojimui.

„Kari“ dažnai keliami viešumon įvairūs kariuomenės gyvenimą liečią klausimai, — to gyvenimo teigiamos ir neigiamos pusės. Tačiau Tamstos straipsnis „Atkreipkim jų dėmesį“ patį kariuomenės gyvenimą nė iš vienos, nė iš kitos pusės nepaliečia, ir todėl į „Kari“ nėdėsime.

2) Tamstos straipsnis „Trūkumai mūdiruotėje“ rastas spausdintinas ir todėl netrukus į „Kari“ bus įdėtas.

VR. PUSK. PROCUTAI:

1) Pasiinformavę tam tikrose karo įstaigose apie naujai rengiamą liktinių puskarininkų atlyginimo įstatymo projektą, tiek tesužinojome, kad naujo liktinių puskarininkų atlyginimo įstatymo reikalas yra pripažintas pribrendusiu, at-tinkamas įstatymo projektas (dar nuo seniau) parengtas ir dabar persvarstomas. Kada naujas įstatymas bus paskelbtas, tikrų žinių neturime, bet iš viso ko matyti, kad ne anksčiau (ir, tur būt, ne vėliau) kaip kitais metais.

2) Einant „Karių pensijų įstatymu“ ir to įstatymo taisyklėmis (1926 m. Įsak. Kar. Nr. 11), kario tarnautas laikas Lietuvos kariuomenėje ligi 1920 m. sausio mėn. 1 d. į pensijos išstarnavimo laiką įskaitomas, laikant vieną dieną lygia dviem dienom, o nuo 1920 m. sausio mėn. 1 d. — lygi dviem dienom, laikoma viena diena tikro dalyvavimo karo veiksmų žygiuose (fronte), bet tik iki 1920 m. gruodžio mėn. 1 d. (1922 m. Įsak. kar. Nr. 83 § 1). Tačiau šie nuostatai taikomi tik karininkams, remiantis „Karių pensijų įstatymo“ § 1, kuris kategoriškai nustato, kam valstybė duoda pensijas, ir būtent:

- 1) karo invalidams ir, jiems mirus, jų šeimoms;
- 2) žuvusių karių šeimoms, jeigu kariai yra mirę ar dingę tarnaudami arba dėl tarnavimo Lietuvos kariuomenėje;
- 3) Lietuvos šaulių sąjungos šauliams, jeigu jie yra ėję kario pareigas ir atatinka šito §-o pirmą ar antrą punktą;
- 4) kariams, išstarnavusiems kariuomenėje ne mažiau kaip dvidešimt metų, ir, jiems mirus, jų šeimoms.

Kaip matome, pačius kareivius paliečia tik 1 ir 4 punktai. Bet punktas 1-as kalba tik apie karo invalidus, o punktas 4-as — liečia tik karininkus, nes kareivis, net liktinis, išstarnauti kariuomenėje 20 metų negali.

Kadangi sveikas kareivis kariuomenėje pensijos išstarnauti negali, tai ir „Karių pensijų įstatymo“ nuostatai jam negali būti taikomi.

Karių pensijų įstatyme ir taisyklėse vartojamoji daug kur sąvoka „karys“ (kad ir nuostatuose apie išstarnautą laiką) gali, žinoma, suklaidinti ir daugelį kareivių klaidina. Tačiau čia ji reikia suprasti kaip platesnę „karininko“ sąvoka, kad nekartojus kiekvieną kartą — „karininkas, karo gydytojas, karo kapelionas ir karo valdininkas“.

Kareiviui, išėjusiam iš kariuomenės ir įstojusiam į valstybės tarnybą, pensijos išstarnavimo laikas įskaitomas einant „Valstybės tarnautojų pensijų ir pašalpų įstatymu“ (Vyr. Žin. Nr. 221). O tuo įstatymu nustatyta, kad valstybės tarnautojui į pensijos išstarnavimo laiką įskaitoma ir „mobiliuotu ar savanoriu kariuomenėje išstarnautas laikas“ (§ 7 p. 6). Bet nieko nepasakyta apie tai, kad tas laikas tam tikrose aplinkybėse galėtų būti įskaitytas dvigubai.

Todėl tenka patvirtinti, jog atsakymas san. viršilai J. P-kui „Kario“ 24 n-ryje, kad už išbūtą laiką fronte iki 1920 metų gruodžio mėn. 1 d. viena diena įskaitoma už dvi tik karininkams, formaliai yra teisingas.

Ivalrumėliai

BUS PARDUOTA, GRENLANDIJA

Žemių ašigalio srityje tarp Ž. Amerikos ir Europos yra milžiniška sala, kurią tiksliau būtų vadinti žemynu. Tai Grenlandija, turinti daugiau kaip 2.000.000 kvadr. km paviršiaus plotą, iš jų 86% po ledu. Grenlandijoje gyvena tik arti 15.000 žmonių, iš kurių vos 300 europiečių. Žmonėms gyventi Grenlandijoje yra tik arti 88000 kvadr. km, t. y. maždaug tiek, kiek turi Lietuva. Nuo 1922 m. Grenlandiją valdo Danija.

Dabar danų laikraštis „Handelstidende“ rašo apie derybas, kurios esą vedamos dėl Grenlandijos tarp Danijos ir Amerikos Jungtinių Valstybių. Amerika domisi Grenlandija. Šiemet Amerikos pasiuntinys Danijai ilgą laiką išbuvęs Grenlandijoje. Ten dažnai lankosi Amerikos karo aviacijos lėktuvai ir jiems įrengti sandėliai. Nors vyriausybė ir paneigė gandus apie Grenlandijos pardavimą, tačiau laikraštis netiki.

Taigi ir norvegų laikraštyje „Norger Handelstidende“ ta proga primenama, kad 1916 metais Danija pardavė Ž. A. J. Valstybėms 3 salas. Prieš tai danų finansų ministeris irgi buvo atšaukęs į spaudą pakliuvusias žinias apie salų pardavimą. Vėliau ministras teisinosi, jog negalėjo skelbti apie salų pardavimą, nes tai būtų nenaudinga valstybei.

Aplamai, paskiausiai Amerika pradėjo domėtis Grenlandija, o Anglija — Islandija. Šios salos turi strategišką reikšmę ypač oro susisiekimui per Atlanto vandenyną.

IŠ KUR ATsirADO TABAKAS

Šiandie pasaulio rūkymas yra labai universalus. Rūko seni ir jauni. Ir moterys neatsilieka.

Kadangi, manau, kad ir mes, kariai, daugiau kaip 90% rūkom, tad iš visų dažnai ne vienam išskyla mintis: iš kur rūkymo paprotys pas mus įsigalėjo. Todėl čia trumpai pasabrėšiu rūkymo istoriją.

Kolumbas, kada atrado Ameriką, jis jau čia rado rūkančius tabaką vietinius indijonus. Europoje, į Portugaliją, tabakas buvo atvežtas 1558 m. iš Amerikos. Prancūzijos atstovas Lisabonoje, Jonas Njokotas, pirmas Prancūzijoje pradėjo rūkyti tabaką 1560 m. Jo garbei botanikai pavadino tabaką lotyniškai „herba Nicotiana“. XVII-to amžiaus viduryje tabakas jau buvo vartojamas beveik visoje vakarų Europoje. Tabako rūkymas buvo laikomas kaip priemonė gintis nuo visokiųjų ligų. Prūsų karalius Fridrikas Vilhelmas I buvo labai didelis pypkės garbintojas, o jo sūnus Fridrikas II, nors ir nerūke, bet už tai smarkiai tabaką uostė. Tuo būdu labai paplito tabako uostymas. Diduomenė tabaką uostė iš labai brangių tabakinių. Fridrikas II tabakines dalino savo valdiniam net kaip pasižymėjimo ir malonės ženklus. Napoleonas I taip pat buvo uolus tabakinės garbintojas. Tabako rūkymo paprotį į Vokietiją atnešė jūrininkai, bet rūkymas čia buvo smarkiamas ir net persekiojamas. Rusijoje net ligi 1634 metų už tabako rūkymą žmonės buvo smarkiai baudžiami. Pavyzdžiui: mėgėjams buvo nukertamos nosys. Sultonas Amuradas už tabako rūkymą baudė mirtimi. Tik XVII amžiuje toji bausmė buvo sumažinta. Suimti tabako rūkytojai buvo vedžijami miesto gatvėms su įkimšta į nosį pypke. Gi Vengrijoje už rūkymą bausta pinigais, o Anglijoje tabakas buvo apdėtas aukštais mokesčiais. Tik Turkijoje pypkė buvo gero musulmono pažymys, todėl čia pypkes rūkė visi. Uoliai rūko ir šiandien. Svečius Turkijoje ligi šiai dienai vaišindami pirmiausia paduoda pypkę. Amerikoje, tabako tėvynėje, čiabuviai indijonai teberūko vadinamas „taikos pypkės“ — iš lūpų į lūpas atiduodami kandiklį.

KIEK SVERIA BANGINIS?

Į šitoki klausimą nė viename vadovėlių nerandame tikrojo atsakymo. O vis dėlto įdomu būtų žinoti.

Banginių gaudymo praktikoj tik vieną kartą yra žinomas įvykis, kada banginis tiksliai buvo pasvertas, būtent: 1903 m. dr. Lok'as pasvėrė dalimis banginį, pagautą ties Grenlandijos krantais.

Banginiams svėrti, žinoma, svarstyklių nėra. Dr. Leok'as, norėdamas sužinoti banginio svorį, turėjo jį kapoti ir piaustyti dalimis, kad galėtų pasverti paprastomis svarstyklėmis.

Vienas tokių pasvertųjų banginių svėrė 54.000 kg. Idant tokį banginį pervežtų, reikėtų 3½ prekinį vagonų. Vien tik jo liežuvys svėrė per 1800 kg, vadinamasai banginio ūsas — per 500 kg. Banginio širdis svėrė — 150 kg, vadinasi, dar sunkesnė nekaip du žmonės.

SPALVOTI DŪMAI

Kiekvienam kariui teko matyti dūminę uždangą. Dūmų pagalba kautynėse mes galime pridengti nuo priešų akių kariuomenės dalis, tankus, persikėlimą per upę ir t. t. Dūmai tinka ir miestui ar fabrikui nuo oro priešų akių paslėpti. Tačiau paprastieji pilkosios spalvos dūmai antrajam tikslui netinka. Jie per daug skiriasi nuo fabrikų, geležinkelių, elektros ar vandentiekio stočių apylinkių. Taigi dabar jau pavyko parengti tokius miltelius, kurie degdami leidžia įvairių spalvų dūmus. Štai, pav., elektros stotis stovi žaliajame lauke, toliau tęsiasi miškai. Tai žaliosios spalvos dūmai neleis karo aviacijos lakūnui surasti elektros stoties, paslėpę jį nuo priešų. Už tai rudenį čia jau teks pavartoti geltonosios spalvos dūmus ir t. t.

Spalvoti dūmai tinka taip pat ir signalizacijos reikalams kautynėse. Jais galima žymėti pasiektas ribas, jie gali būti panaudoti ir artilerijos sviediniuose atskirti savo baterijos sviedinius nuo priešų sviedinių.

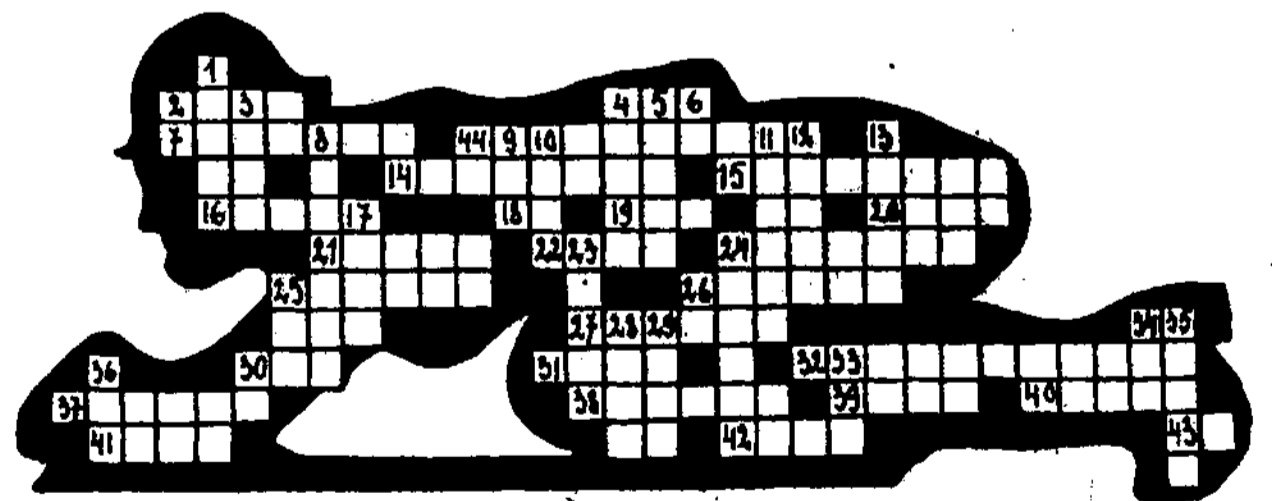
Galvosūkių 38 nr. sprendimas

Be reikalo nepakelk — be garbės nenuleisk!

Gera išsprendė: 1) v. p. J. Būga (K.k-ra), 2) P. Petrušonis (Mž.), 3) v. p. M. Antaniškis (4 p. p.), 4) virš. J. Sinkevičius (4 p. p.), 5) V. Paliušis (K), 6) v. p. J. Zapkus (1 p. p.), 7) J. Astrauskas (Nsd.), 8) J. Lebionka (Ššl.), 9) Pr. Kaminskas (K. R.), 10) P. Plevokas (I p. div. št.), 11) v. p. Alf. Pljuskys (I p. div. št.), 12) Alf. Šutinys (K), 13) v. p. K. Vadžišius (1 p. p.), 14) v. p. Vaitiekūnas (2 ul. p.), 15) v. p. A. Kelmelis (2 art. p.), 16) v. p. J. Preibys (KPM).

Galvosūkis Nr. 41

(3 taškai)

Staciai: 1) Vyro vardas, 3) įvardis (daug. gal.), 4) skystis, 5) vyro vardas, 6) dvibalsis, 8) Lietuvos miestas, 9) dėvi kojines, 10) veiksmazodis, 11) senoviškas frankis mėšai kepti, 12) vyro vardas, 13) prekybos vieta, 17) dovana, 23) paukštis, 24) europietis, 25) prielinksnis, 28) moterims rūpi, 29) pinigas, 33) „valgo“, 34) prievieksmis, 35) sporto įrankis (kilm.), 36) įvardis.

Gulsčiai: 2) Tautų Sąjungoj svarstoma, 4) įvardis, 7) žemės dalelė, 14) kario draugas, 15) redakcijoj žinotina, 16) tepalas, 18) jungtukas, 19) tegu, 20) Lietuvos pajūrio vieta, 21) tualetu daiktas, 22) „išdirbs žemę“, 24) anglies rūšis, 25) be ūpo, 26) apgavystė, 27) Azijos valstybė, 30) veiksmazodis, 31) veido dalis, 32) kariai, 37) lyg ir ginklas, 38) pravirus, 29) siurbikė, 40) karo momentas, 41) žemės plotas, 42) gerimas, 43) įvardis, 44) dujos.